БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 81 (10142) | 1963 оной апрелиин 5, пятница | Сэн 2 мүнгэн

...Р-эй ВЕРХОВНО ...ЕДЭЙ СЕССИ

...зарлалай
...сесси ап-
...Эхэ ордон соо
...арадай
...шухалын
...зүбшэн хэлсэ-
...
...тельственна
...правительствын
...һуухада,
...зониие нэрьемэ
...утгаа.
...нэгэн,
...союзай
...секретарь,
...академиин
...Герасимов сес-
...
...хэлэһэнэй
...Р-эй Верховно
...В. И. Крестья-
...Октябрьска
...депутадые нэгэн
...В. И. Крестья-
...союзуудай
...түрүүлэгшэ
...Верховно Со-

ведэй Түрүүлэгшын найман орлогшо һунгагдаа.

Сессиин зүбшэхэ зүйлнүүд баталагдаба:

1. РСФСР-эй Верховно Соведэй Мандатна комиссиин һунгалта.

2. РСФСР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинуудай һунгалта.

3. Хүн зониие ажаһуудалай талаар хангалгые саашадань һайжаруулха, арадай хэрэглэлэй эд бараанай шанарые дээшэлүүлхэ, түхэл янзыень бүри олон болгохо тухай.

4. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталалга.

5. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумые һунгалга.

6. РСФСР-эй правительствые — РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведые байгуулга.

Депутадууд зүбшэхэ зүйлэйнгөө асуудалнуудые хэлсэжэ ороо. РСФСР-эй Верховно Соведэй Мандатна комисси, тэрэшэлэн Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинууд һунгагдаа.

(ТАСС).

...тын ХҮДЭЛМЭРИ— ...дэр ХЭМЖЭЭНДЭ

...ай ноябриин
...олоор орон
...хүдэлмэри
...хубилгагдан
...үргэн дэли-
...бадалгатай,
...лжэ байха
...огохо гэһэн
...бэелүүлэг-
...гүрэнэй хи-
...д эмхидхэг-
...
...орнай мүнөө
...хиналтын
...тэдэндэ ту-
...постнууд эм-
...бэ. Колхоз,
...бэриин бүхы
...хиналтын
...улагдаад, тэ-
...эр томилог-
...доро КПСС-
...адай АССР-
...эй Соведэй
...хиналтын ко-
...шэд мүн гээ-
...тын коми-
...эндэхи пар-
...изацинуудай
...й, комсомо-
...түлөөлэгшэд,
...дай түрүү-
...интеллиген-
...бжүүлэгдээ.
...ажалдаа шал-
...үсхэлтэй һаа-
...механизатор-
...хын мэргэ-
..., профсоюзай
...эмхинүүдэй
...ээ нютагууд-
...шанар, врач-
...Жэшээлхэдэ,
...иин управ-
...совхозууд,
...» отделени-
...һэн партий-
...тын зургаа-
...1100 хүнһөө
...эг, 116 пост-
...ба.
...эй хиналтын
...ха бүлэгүүд,
...гээр хүдэл-
...ынуудта гү-
... дүүргэгдэ-
...алгажа, ду-
...рүүлээд, тэ-
...хэмжээ аба-
...комитедүүдтэ
...постнуудта
...й, үнэн шу-
...дэбжүүлһэн
...мэри илан-
...гдажа, фер-
...та ажалай
...байса һай-
...хэл гурим-
... дунда ажа-
...йнаар сахиг-
...ээ.
... нютагууд-
... комитедүүд
...хэнэй хаба-
...эр зэргэ бэ-
...жа байна.
...торнууд, та-
... шалгагшад,
...комсомолой про-
...уд, хамта
...дуулагдаад,
...комисси бай-
...
...дэ олонхи
...ай механи-
...отехникын»
...машина, тех-
...һабарилна
...улаа. Энээн
...гүрэнэй хи-
...усхай комис-
...һабарилгын
... ажал хүдэл-
...үзөө. Эндэ
...уд элирүү-
... усадхаха
...ан, илан-
...н шанарые
... механиза-
... эмхидхэ-
... тухай то-
...гэһэн бай-
...
...н комите-
...гүүдэй бо-

лон постнуудай гэшүүд шалгалта хэжэ, зарим газарта хүтэлбэрилхы тушаалтадай даалгаһан ажалдаа тон харюусалгагүй, эзэн бусаар хандадаг баримтануудые элирүүлээ. Жэшээнь, Түнхэнэй Саянанай совхоздо хэдэн зуун центнер хартаабхын үрэһэн муугаар хадагалагдаад, гуталжа байгаа. Тарбагатайн «Советская Россия» колхоздо хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө хиналтагүй байһан дээрэһээнь хүрэнгын шэниисын ороо һон үрилтэдэ ороһон тухайнь тодороо. Зэдын үйлэдбэриин управлениин ажахынуудта нарай хурьгадые һайнаар абажа, түлжүүлхэ хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэһэн, илангаяа тэдэнэй тоо бүридхэл ёһотой нарин нягтаар табигдаагүй байһаниинь элирээ. Мүнөө эндэ элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые усадхаха тушаа партийно-гүрэнэй хиналтын комитет ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта тодорхой хэмжээнүүдые абажа байна.

Энээнтэй хамта зарим колхоз, совхозуудта хиналтын органуудта туһалха бүлэг, постнуудые эмхидхэхэдээ, тэрээндэ хайша хэрэгээр хандаһан баримтануудые дурдангүй үнгэрхэ аргагүй. Зэдын управлениин томохон ажахынуудай нэгэн «Коммунизм» колхоздо партийно-гүрэнэй хиналтын бүлэгтэ оройдоол 11 хүн оруулагдаһан байгаа. Зэдын, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управленинүүдэй зарим ажахынууд энэ хүдэлмэриие ехэ удааруулжа, «партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ туһалха бүлэгүүдые хайшан гээд эмхидхэхэеэ мэдэнэгүйбди, тусхай заабари хүлеэнэбди» гэжэ байхашье ушар үзэгдөө. Теэд КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дотор энээн тухай тон тодорхой заабари бии ха юм. Хориин үйлэдбэриин управлениин зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд хиналтын хүдэлмэридэ хүн зониие олоор хабаадуулхаяа айһаншье ушар бии.

Байгша оной апрелиин түрүүшын 10 хоног соо хиналтын бүлэг, постнуудай гэшүүдэй семинар зарлагдахань. Тэндэ саашадаа хайшан гэжэ хүдэлхэ, үшөө юу хэхэ тухайгаа хөөрэлдэхэ, дүй дүршэлөө андалдаха байна. Мүнөө хүдөө ажалшадаймнай урда ехэхэн, харюусалгатай хүдэлмэринүүд байна бшуу. Ажахынуудта хабарай тарилгые агротехническэ заабариин ёһоор эрхимээр үнгэргэхэ, адууһа малай ашаг шэмэ гүрэндэ худалдаха кварталай түсэбэй дүүргэлтые шалгаха, мүн эхэ малай тоо толгойе эрид олошоруулжа, үнеэдые машинаар һаадаг болохо, хонидой нооһо хайшалалгада бэлдэхэ тушаа бүхы хүдэлмэриие саг үргэлжэ шалгажа байха гээшэ партийно-гүрэнэй хиналтын органуудай гол зорилго болоно. Хүдөө ажахын артелиин уставай эрилтын хэр дүүргэгдэдэгые хаа хаанагүй шалгажа үзэхэ саг ерээ. Энэ хүдэлмэриие эмхитэйгээр, бодомжотой һайнаар үнгэргэхын тула хиналтын органууд, тэрээндэ туһалха бүлэг, постнууд эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлхэ зэргэтэй.

Үйлэдбэриин управленинүүд, парткомууд, партийно-гүрэнэй хиналтын комитедүүдтэ туһалха бүлэг, постнуудай үдэр бүриин ажалаар һонирхожо, тэдэндэ зүб шэглэл заабари үгэхэ, бии байһан дутагдалнуудые элирүүлхэ хэрэгтэнь тэдэндэ саг үргэлжэ туһалжа байха ёһотой.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй

Т О Г Т О О Л

Хүдөө ажахын талаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй комиссиие һунгаха тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

1. Хүдөө ажахын комиссиие 15 хүнһөө бүридүүлэн байгуулха.

2. Хүдөө ажахын комиссиин составта кимэ депутадуудые һунгаха:

Комиссиин Түрүүлэгшээр

Стрелков Александр Никитовичые — Түнхэнэй һунгуулиин округһоо депутат, Түнхэнэй аймаг.

Комиссиин Түрүүлэгшын орлогшоор

Антоненко Николай Тимофеевичые—Жэрэмэй һунгуулиин округһоо депутат, Улаан-Үдын аймаг.

Комиссиин гэшүүдээр:

Бабалаев Даша-Нима Дамбаевичые—Санагын һунгуулиин округһоо депутат, Зэдын аймаг.

Большаков Владимир Георгиевичые — Оймороой һунгуулиин округһоо депутат, Кабанскын аймаг.

Будаева Чимит Санхаевнае — Дэрээнэй һунгуулиин округһоо депутат, Баргажанай аймаг.

Дашицыренова Долгор Бадмаевнае—Дээдэ Элхиин һунгуулиин округһоо депутат, Улаан-Үдын аймаг.

Ефимова Харитинья Венедиктовнае—Охин-Булагай һунгуулиин округһоо депутат, Мухар-Шэбэрэй аймаг.

Зинченко Иван Павловичые — Тресковско һунгуулиин округһоо депутат, Кабанскын аймаг.

Иванов Петр Николаевичые —Хүдэриин һунгуулиин округһоо депутат, Хяагтын аймаг.

Леонтьев Кузьма Гавриловичые—Дэрэстэйн һунгуулиин округһоо депутат, Зэдын аймаг.

Литвинцева Зинаида Федотовнае—Заганай һунгуулиин округһоо депутат, Мухар-Шэбэрэй аймаг.

Ринчинова Дулмажап Базаровнае—Нарһата Нуурай һунгуулиин округһоо депутат, Хориин аймаг.

Тагарова Должин Балданжаповнае—Ашангын һунгуулиин округһоо депутат, Хориин аймаг.

Тютрин Николай Григорьевичые—Мухар-Шэбэрэй һунгуулиин округһоо депутат, Мухар-Шэбэрэй аймаг.

Хаптагаева Елена Аюшеевнае—Ахын һунгуулиин округһоо депутат, Түнхэнэй аймаг.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан. 1963 оной апрелиин 1.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй

Т О Г Т О О Л

Гэгээрэлэй болон соёл культурын талаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй комиссиие һунгаха тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

1. Гэгээрэлэй болон соёл культурын комиссиие 15 хүнһөө бүридүүлэн байгуулха.

2. Гэгээрэлэй болон соёл культурын комиссида иимэ депутадуудые һунгаха:

Комиссиин Түрүүлэгшээр

Жалсабон Дашидондок Жалсаповичые — Посольско һунгуулиин округһоо депутат, Кабанскын аймаг.

Комиссиин Түрүүлэгшын орлогшоор

Сахьянова Лариса Петровнае—Пушкинска һунгуулиин округһоо депутат, Улаан-Үдэ хото.

Комиссиин гэшүүдээр:

Бадмаева Бальжима Аюшиевнае—Уланай һунгуулиин округһоо депутат, Баргажанай аймаг.

Батуев Цыбик Дондуповичые—Үдын һунгуулиин округһоо депутат, Хориин аймаг.

Ванкеев Жамсо Бальжинимаевичые—Сэлэн-Дүүмын һунгуулиин округһоо депутат, Хяагтын аймаг.

Воронин Гавриил Иннокентьевичые—Багдаринай һунгуулиин округһоо депутат, Баунтын аймаг.

Корниенко Надежда Павловнае—Красноармейскэ һунгуулиин округһоо депутат, Улаан-Үдэ хото.

Ленхобоева Бабасан Бальжинимаевнае—Ивалгын һунгуулиин округһоо депутат, Улаан-Үдын аймаг.

Лубсанов Даши Дашипыловичые—Зэдын һунгуулиин округһоо депутат, Зэдын аймаг.

Мирошниченко Екатерина Ивановнае—Сэлэнгын һунгуулиин округһоо депутат, Прибайкальска промышленна район.

Мулонов Михаил Моисеевичые—Ранжуровска һунгуулиин округһоо депутат, Улаан-Үдэ хото.

Ренчинов Пурбо Эрдынеевичые—Хэжэнгын һунгуулиин округһоо депутат, Хориин аймаг.

Хороших Николай Николаевичые—Партизанска һунгуулиин округһоо депутат, Мухар-Шэбэрэй аймаг.

Цибудеев Циден Цибудеевичые — Бургалтайн һунгуулиин округһоо депутат, Зэдын аймаг.

Цыденова Ханда Гармаевнае—Холтосоной һунгуулиин округһоо депутат, Закаменск хото.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан. 1963 оной апрелиин 1.

Венгер хэнинарта халуун амаршалга

МОСКВА, апрелиин 3. (ТАСС). Венгриин Арадай Республикын национальна һайндэртэйнь — сүлөөрэлгынь үдэртэй дашарамдуулан, нүхэд Н. С. Хрущев, Л. И. Брежнев Янош Кадарта, Иштван Добидо эгээн лэ хани халуун амаршалга эльгээгээ, ВСРП-гэй Центральна Комитедтэ, Венгриин Арадай Республикын Президиумдэ, хүдэлмэришэн-таряашанай революционно правительствада, бүхы аха дүү венгер арадта хани ёһоор һайниие хүсөө.

Телеграмма соо иигэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ. Венгриин хүдэлмэришэнэй социалис партиин, тэрэнэй ЦК-гай хүтэлбэреэр Венгриин ажалшадай туйлаһан гайхамшагта амжалтанууд бүхы совет хүнүүдэй сэжэ зүрхые баясуулна. Советскэ Союзай болон Венгриин хоорондохи али бүхы талын үрэ ехэтэй харилсаа холбоон жэл ерэхэ тудам ургана гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, энэ харилсаа холбоон саашадаашье шууд сэхээр хүгжэхэ гэжэ гүнзэгы ехээр этигэжэ байһанаа Н. С. Хрущев, Л. И. Брежнев элирхэйлэн мэдүүлээ. Юуб гэхэдэ, энэ харилсаа холбоон хоёр арадай алинайньшье аша туһада, социализм, коммунизмын хэрэгэй илан мандахын түлөө тэмсэлэй аша туһада хүсэдөөр тааралдана.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй

Т О Г Т О О Л

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй хуули гаргалгын талаар һанамжа, дурадхалнуудые уридшалан тодорхойлдог комиссиие һунгаха тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

1. Хуули гаргалгын талаар һанамжа, дурадхалнуудые уридшалан тодорхойлдог комиссиие 5 хүнһөө бүридүүлэн байгуулха.

2. Хуули гаргалгын талаар һанамжа, дурадхалнуудые уридшалан тодорхойлдог комиссиин составта иимэ депутадуудые һунгаха:

Комиссиин Түрүүлэгшээр

Могнонов Марк Могзоевичые—Загарайн һунгуулиин округһоо депутат, Загарайн промышленна район.

Комиссиин гэшүүдээр:

Кудряшов Алексей Павловичые—Доодо Элхиин һунгуулиин округһоо депутат, Загарайн промышленна район.

Титов Василий Иннокентьевичые—Турунтайн һунгуулиин округһоо депутат, Кабанскын аймаг.

Цыренова Ханда Сандитовнае—Эгэтын һунгуулиин округһоо депутат, Хориин аймаг.

Цыденжапов Бадмацырен Цыбиковичые—Бага-Куналейн һунгуулиин округһоо депутат, Мухар-Шэбэрэй аймаг.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан. 1963 оной апрелиин 1.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй

Т О Г Т О О Л

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Мандатна комиссиие һунгаха тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

1. Республикын Верховно Соведэй Мандатна комиссиие 5 хүнһөө бүридүүлэн байгуулха.

2. Мандатна комиссиин составта иимэ депутадуудые һунгаха:

Комиссиин Түрүүлэгшээр

Раднаев Даши-Нима Тыжебровичые—Хориин һунгуулиин округһоо депутат, Хориин аймаг.

Комиссиин гэшүүдээр:

Ганюгина Анна Ильиничнае—Хойто-Байгалай һунгуулиин округһоо депутат, Хойто-Байгалай аймаг.

Горобец Александр Семеновичые—Октябрьска һунгуулиин округһоо депутат, Улаан-Үдэ хото.

Уладаева Мария Алексеевнае — Байгал-Хударын һунгуулиин округһоо депутат, Кабанскын аймаг.

Хандуев Хаймчик Хандуевичые—Белоозерско һунгуулиин округһоо депутат, Зэдын аймаг.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан. 1963 оной апрелиин 1.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй

Т О Г Т О О Л

Промышленность болон транспортын талаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй комиссиие һунгаха тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

1. Промышленность болон транспортын комиссиие 17 хүнһөө бүридүүлэн байгуулха.

2. Промышленность болон транспортын комиссиин составта иимэ депутадуудые һунгаха:

Комиссиин Түрүүлэгшээр

Бизюкин Николай Игнатьевичые—Шишковско һунгуулиин округһоо депутат, Улаан-Үдэ хото.

Комиссиин Түрүүлэгшын орлогшоор

Альцман Клавдия Павловнае—Фабрична һунгуулиин округһоо депутат, Улаан-Үдэ хото.

Комиссиин гэшүүдээр:

Бардаков Григорий Михайловичые—Текстильнэ һунгуулиин округһоо депутат, Улаан-Үдэ хото.

Белова Болеслава Андреевнае—Лазовско һунгуулиин округһоо депутат, Улаан-Үдэ хото.

Ваганов Александр Филипповичые—Захааминай заводской һунгуулиин округһоо депутат, Закаменск хото.

Выборнова Екатерина Спиридоновнае — Краснодонско һунгуулиин округһоо депутат, Улаан-Үдэ хото.

Еремин Георгий Андреевичые—Таловска һунгуулиин округһоо депутат, Прибайкалиин промышленна район.

Маслов Георгий Федоровичые—Горхоной һунгуулиин округһоо депутат, Загарайн промышленна район.

Молоков Федор Дмитриевичые—Байгалай һунгуулиин округһоо депутат, Баргажанай аймаг.

Морозова Вера Ивановнае — Бабушкинай һунгуулиин округһоо депутат, Прибайкалиин промышленна район.

Парахин Михаил Алексеевичые—Пролетарска һунгуулиин округһоо депутат, Улаан-Үдэ хото.

Силаков Владимир Николаевичые—Ципиканай һунгуулиин округһоо депутат, Баунтын аймаг.

Убеев Вадим Прокопьевичые —Дээдэ Худанай һунгуулиин округһоо депутат, Хориин аймаг.

Федотова Анна Ивановнае— Галуута Нуурай һунгуулиин округһоо депутат, Гусиноозерск хото.

Федотов Иван Алексеевичые—Захааминай центральна һунгуулиин округһоо депутат, Закаменск хото.

Эрдынеев Цырен-Доржи Будаевичые—Баянголой һунгуулиин округһоо депутат, Закаменск хото.

Яковлева Анна Анкудиновнае—Лесозаводско һунгуулиин округһоо депутат, Улаан-Үдэ хото.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан. 1963 оной апрелиин 1.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй

Т О Г Т О О Л

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Бюджетнэ комиссиие һунгаха тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

1. Бюджетнэ комиссиие 11 хүнһөө бүридүүлэн байгуулха.

2. Бюджетнэ комиссиин составта иимэ депутадуудые һунгаха:

Комиссиин Түрүүлэгшээр

Хабалов Сергей Михайловичые—Павловска һунгуулиин округһоо депутат, Улаан-Үдэ хото.

Комиссиин Түрүүлэгшээр

Базаров Вандан Бадмаевичые—Хурамхаанай һунгуулиин округһоо депутат, Баргажанай аймаг.

Будажабэ Федор Тогочеевичые—Наушкинска һунгуулиин округһоо депутат, Гусиноозерск хото.

Исаев Серафим Ивановичые —Хирпиисын заводой һунгуулиин округһоо депутат, Улаан-Үдэ хото.

Калашников Кондрат Афанасьевичые—Кабанскын һунгуулиин округһоо депутат, Кабанскын аймаг.

Кожевников Михаил Антроповичые—Ехэ-Куналейн һунгуулиин округһоо депутат, Улаан-Үдын аймаг.

Лысов Валентин Федоровичые—Доодо-Ториин һунгуулиин округһоо депутат, Зэдын аймаг.

Пивоваров Николай Буиновичые—Элхиин һунгуулиин округһоо депутат, Загарайн промышленна район.

Потапова Полина Вавиловнае—Хяагтын Адагай һунгуулиин округһоо депутат, Хяагтын аймаг.

Серебренников Василий Давыдовичые—Хэрэнэй һунгуулиин округһоо депутат, Түнхэнэй аймаг.

Цыбиков Цырен Очировичые — Ара-Хэрээтын һунгуулиин округһоо депутат, Мухар-Шэбэрэй аймаг.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан. 1963 оной апрелиин 1.

Нөөсэ арга боломжоёо элирүүлгэдэ—онсо анхарал

КПСС-эй Улаан-Үдын Советскэ райкомой пленумһээ

«Продукциин өөрынь үные хямдаруулха, шанарыень һайжаруулха, бүхы юумэндэ гамтай байха, алмалта хэхэ, ашаг олзо дээшэлүүлхэ, социалис нөөсэеэ ехэ болгохо гээшэ совет предприяти бүхэнэй ажал ябуулгын хуули болохо ёһотой» гэжэ КПСС-эй XXII съездын баталан абаһан тогоол соо хэлэгдэнхэй. Энэ хадаа бүхы партиин, совет арадай урда табигдаһан тон шухала зорилго, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха гол аргануудай нэгэн болоно. Тиимэһээ предприяти болон ажахынуудай нөөсэ арга боломжые элирүүлэн, зүбөөр ашаглаха хэрэгтэ нютагуудтахи партийна организацинууд онсо анхаралаа хандуулна.

Энэ асуудалаар һаяхан КПСС-эй Улаан-Үдын Советскэ райкомой ээлжээтэ пленум дээрэ ехэ хөөрэлдөөн болобо. Пленумдэ хабаадагшад ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын тула юу хэжэ, юу хэхээ байһан тухайгаа хэлэбэй. Орон соохи нимэ предприятинуудай дунда үйлэдбэринигөө даабарине дүүргэлгээр түрүү һуури эзэлһэн Улаан-Үдын шэлэй заводой директор нүхэр **Болотовой**, «Бурстрой» трестын СМУ-2 гэдэг барилгын управлениин начальник нүхэр **Житихинэй** элидхэлнүүдһээ, үгэ хэлэһэн нүхэдэй мэдээсэлнүүдһээ харахада, район доторхи промышленна ба барилгын предприятинуудта доторойнгоо нөөсэ арга боломжые элирүүлэн, үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхын тула горитой оролдолго гаргагдажа байна.

Хэдэ хэдэн предприятинуудта ухаалан зохёогшодой, уралан нарижуулагшадай, конструкторнуудай бюро болон соведүүд эдэбхитэйһээ бүридүүлэгдэн эмхидхэгдээд, продукциин тоо хэмжээе нэмээхэ, шанарыень улам һайжаруулха, үнэ сэнгыень хямдаруулха хэрэгтэ ехэ туһа хүргэнэ. Жэшээлхэдэ, шэлэй заводой пэшэнүүд лэ жэл соо 11 һарын туршада тааһалгарагүй ашаглагдадаг байһан аад, уралан нарижуулагшадай оролдолгоор тэрэ болзорынь 23 һара хүрэтэр нэмэгдээ. Мүн шэл татан һуналгын машинануудай бүри ехэ бүтээсэтэй болгохо дээрэһээнь энэ ажалһаа 16 хүн сүлөөржэ, ондоо хүдэлмэриндэ оруулагдаһан байна. «Электромашина» заводой хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэдэй үнгэргэһэн ажалдэ 250 тиимэ дурадхал ороод, олонхинь һайшаагдан хэрэглэгдэжэ, нилээд ехэ ашаг олзо хэгдээ.

Комсомол басаган Фалилеевагай хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай бригада (Барилгын талмай), нүхэд Ахаров, Бабаев, Хатаев гэгшэдэй ажалладаг тоосоото комплексно бригаданууд (СМУ-2), өөдөлөй фабрикын Хорло Бабуевагай даадаг бригада сагаа зүбөөр, үрэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ, материал арьбалха, гаргаһа барилгатайгаар ехэ продукци бүтээжэ гэжэ шармайн оролдоно. Эдэнэр ЛВРЗ-гэй арматурна цехэй үрэмдэгшэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат А. В. Грехневагай (ажалай нормо дээшэлүүлхэ тээ хамта түлөөһыень мүнөөнэй эрилтэдэ зохилдуулха һэн) үүсхэлые шэнжэлэн, өөһэдтөө дэлгэрүүлжэ эхилээ. Нимэ жэшээнүүдые үшөө олоор дурдажа болохо байгаа.

Гэхэ зуура зарим предприятии, илангаяа барилгын хэдэ хэдэн организацинуудай ажалай эмхидхэл һайжаруулжа, журам заршам шангаар сахижа шадаагүй дээрэһээ түсэб даабаряа дүүргэдэггүй, голодоһо гаргадаг, гарзада оролог байна. Олонхи барилганууд тоогтоомол болзор соогоо бэлэн болгогдонгүй, хэдэн һараар, заримдаа бүхэли жэлээр сэвэрдэжэ тушаагдана. Иимэ ушар юун дээрэһээ тохёолдоноб? Барилгашадай бригадир нүхэд Полторацкий, Хатаев гэгшэдэй хэлэһэнһээ мэдэхэдэ, тусхайта эмхинүүд барилгын материалаар хаһа сагта соо хангагүй, барилгашадые миин байлгана, техническэ документацинууд муугаар, бурууугаар зохёогдоһонһоо болоно, хэдэн хүдэлмэреэ дахин задалжа зааха ябадал үзэгдэнэ. Улаан-Үдын модонои заводой һургуулиин баригдажа эхилһэн хойно фундаментыень заһаха баатай бологдоһон байна. Мүн ондоошье дутуу дунданууд тухай шанга шүүмжэлэгдэ болоо.

Тиихэдэ хамта соёл суртаалай хүдэлмэри һайнаар ябуулжа, коммунис мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлэн, ажалай ехэ дэбжэлтэ туйлажа байһан түрүү коллективүүдэй, замай залуурушадай гайхамшаг һайхан жэшээнүүдые бүгэдын шададабари болгохо гэжэ партийна организаци бүхэнэй, коммунист, комсомолой бүхэнэй, ажалша хүн бүхэнэй арюун уялга болоно гэжэ пленум тэмдэглэв.

∴

Тус пленум Советскэ районой партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй 7 нүхэдһөө бүридүүлэн, **И. Я. Петров** түрүүлэгшэтэйгээр һунгаба.

Р. Бимбаев.

Коммунис ажалай түлөө

КПСС-эй Улаан-Үдын Октябрьска райкомой пленумһээ

Совет хүн зониие коммунис ёһоор ажаллаха, ажаһуухаар хүмүүжүүлхэ тухай түрэл партиимнай түүхэтэ XXII съездээр баталан абтаһан Программа соо эли тодоор бэшээтэй. Энээниие Улаан-Удын Октябрьска районой партийна организацинуудай хэр зэргэ бэелүүлжэ байһаниие һаяхан эндэ болоно үнгэрһэн райкомой ээлжээтэ пленум зүбшэн хэлсэбэ. «Коммунис ажалай түлөө мүрысөөе үргэн далайсатайгаар эмхидхэхэ тушаа районой партийна организациин гол зорилгонууд» гэһэн элидхэл соогоо КПСС-эй райкомой секретарь **В. Д. Матвеев,** мүн элидхэл тушаа үгэ хэлэһэн мелькомбинадай директор **Ф. И. Оглоблин,** совнархозой автотранспортна конторын партийна организациин секретарь **Л. И. Бережной** болон бусад коммунис ажалай түлөө дэлгэржэ байһан мүрысөөн тухай һонирхолтой тоо, баримтануудые дурдаба.

Коммунис ажалай түлөө мүрысөөн районой ажалшадай дунда үдэр бүри үргэдэжэ байна. Мүнөө энэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө районой 16 промышленна предприятинуудай коллективүүд, 930-аад цехүүд, бригаданууд болон үйлэдбэриин участогууд тэмсэжэ байнад. Энэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ коммунистнууд, комсомолшууд болон үйлэдбэриин түрүүшүүл ябана. Жэшээлхэдэ, коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрын түлөө тэмсэгшэдэй 1100 гаранинь коммунистнууд юм. Энэ дээдэ шатын мүрысөө илангаяа нарин сэмбын, модоной заводой, трикотажна фабрикын, ангай совхозой партийна организацинууд һайнаар хүтэлбэрилнэ.

Зүб һайнаар, шадамараар эмхидхэгдэһэн энэ мүрысөөн ганса үйлэдбэриин эрхим амжалта туйлалга хангана бэшэ, мүн ажалшадые коммунис ёһоной һайн, һайхан сэдьхэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэдэ ехэ нүлөө үзүүлнэ. Жэшээлхэдэ, нарин сэмбын фабрика (директорынь К. П. Альцман, партийна эхин организациинь секретарь М. Г. Семенькова), ангай совхоз (директорынь Д. В. Лошкарев, партийна эхин организациинь секретарь Н. М. Соин) гэхэ мэтын предприятинуудта ажалай жаяг заршам хазагайруулха ушар огтолон усадхагданхай. Ангай совхоздо урдань милициин таһагай тусгаар түлөөлэгшэ байгаа һаа, мүнөө үгы болонхой.

Сэмбын фабрикын коллективэй ажабайдал алишье талаһаа магтаалтай, жэшээтэй гэжэ пленумдэ хабаадагшад тэмдэглээ. Фабрика нёдондо жэл түсэбһөө гадуур 52 мянган метрһээ үлүүтэй нарин сэмбэ нэхэһэн байбал, байгша ондо үшөө эршэтэйгээр ажаллана. Энэ жэлэй хоёр һара хорин үдэрэй туршада тус фабрикынхид түсэбһээ гадуур 10 мянга шахуу метр сэмбэ нэхэжэ гарганхай. Тиихэдэ фабрикын коллективтэ 1100-аад хүнүүд үдэшын һургуули, техникум, институт гэхэ мэтын һургуулинуудта заочноор һуралсана.

Район, город, республика соогоо алдар суутай болоһон түрүү предприятинуудай коллективүүдэй, хүдэлмэришэдэй жэшээгээр районой бүхы ажалшадай дунда коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө мүрысөө улам эршэтэйгээр дэлгэрүүлхэ тон шухала гэжэ пленумдэ хабаадагшад тэмдэглэбэ. Һанамжа хэлэһэн № 20 дунда һургуулиин директор **П. Н. Прозорова, № 3** интернат-һургуулиин партийна эхин организациин секретарь **Д. Ш. Башкуева** гэгшэд коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө мүрысөөндэ албахаагшадые, тэрэ тоодо багшанарые олоор хабаадуулха гэһэн дурадхал оруулба. Юуб гэхэдэ, коммунис ажалай ударник гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн багша, алба хаагша район соо үгы тооной. Энэ партийна организацинуудай ажал хүдэлмэриин ехэхэн дутагдал гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Коммунис ажалай түлөө мүрысөөнэй гүнзэгы удха шанарые ажалшадта саг үргэлжэ ойлгуулжа, энэ талаар байгаа дутуу дундануудые дары усадхахын шухала байһаниие үгэ хэлэһэн № 154 трестын барилгын управлениин инженер **Н. П. Округина,** мяха консервын комбинадай профсоюзай завкомой түрүүлэгшэ **М. А. Харитончик,** модоной заводой модошо дархашан **Н. И. Макушкин** гэгшэд тэмдэглээ.

Пленум дээрэ КПСС-эй Улаан-Удын горкомой нэгэдэхи секретарь **В. Г. Бирюков** дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар пленум шиидхэбэри баталан абаба.

Профсоюзай комитет юундэ шүүмжэлэгдээб?

— Манай ажахын бүхы тооной хүдэлмэрилэгшэд профсоюзай гэшүүд юм — гэжэ Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Хүдэриин совхозой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр **Г. Н. Раднаев** тоосоото-һургуулиин конференци дээрэ элидхэл соогоо тэмдэглэбэ.

— Тэдэнэй олонхинь ажалдаа муу бэшэ амжалта туйлана. Жэшээнь, малшад нүхэд Дарханов, Гуляев, Зурбанов, Данжуров гэгшэд харууһалжа байһан хашарагуудайгаа шэгнүүрые сүүдхэдэ мяхага гаран граммаар нэмээжэ шадаа. Мүн һаалишад нүхэд Баинова, Цынгунова, Рампилов болон бусад муу бэшээр ажаллаа. Тэдэнэр нёдондо жэлдэ үнеэн бүриһөө 1500-һаа 1800 литр хүрэтэр һү һаһан байна. Гэхэтэй хамта манай ажал хүдэлмэридэ үшөө горитойхон дутуу дунданууд бии байна,— гэжэ элидхэлшэ үгэеэ үргэлжэлүүлнэ. — 1962 ондо манай совхоз гүрэндэ һү, мяха, ноһо тушааха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, тэжээлэй дутагдаһа, мүн харууһалгын муугаһа боложо, адууһа малнай ехэ гарза, хорото оролоһон байна. Мүн ажалшадай дунда эмхидхэлэй болон ойлгуулгамжын хүдэлмэри һулаар табигданхай. Энээнһээ боложо ажалай журам эбдэхэ ушарнууд олоноо.

Элидхэлэй һүүлээр хонишон нүхэр **Лоскутников** совхозой ажал хүдэлмэридэ бии байгаа дутуу дунданууды шүүмжэлжэ, тэдэниие зайсуулха талаар профсоюзай комитедэй юу хэхэ байһан тухай үнэтэ дурадхалнуудые оруулба. Профсоюзай организаци совхозой мэргэжэлтэдэй үүргые дээшэлүүлхэ талаар юушье хэнэгүй гэбэ. Жэшээнь, главна зоотехник М. А. Терентьев даалгагдаһан ажалдаа харюусалга багатайгаар хандана. Тэдэ юундэшьеб даа совхозой дирекци болон профсоюзай комитет ажалшадай шүүмжэлэлһээ табилһан тохёолдол байна.

Үгэ хэлэгшэ нүхэр **Бадмаев** совхозой профсоюзай комитет отделенинүүдэй профсоюзай организацинуудта ёһотой туһаламжа үзүүлдэггүй, малшадай ажаһуудалаар бага понирхоно гэжэ тэмдэглээ. Жэшээнь, холын фермэнүүдэй малшадые эдеэ хоолой зүйлнүүдээр саг үргэлжэ хангажа байха тухай хэды дахин хэлсэбэшье, мүнөө болотор ямаршье хубилалта болоогүй. Малай фермэнүүдэй дээгүүр һүүлэй автолавканууд тон үсөөн ябана.

Мүн үгэ хэлэгшэд нүхэд **Попов, Шагланов, Доржиев** болон бусад профсоюзай комитедэй ажал хүдэлмэриие шүүмжэлхэ зуураа, тэдэниие усадхаха талаар дурадхалнуудые оруулаа.

Профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ дахинаа **Г. Н. Раднаев** һунгагдаа.

А. Дугаржапов.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1963 оной апрелиин 5

НАГ ШЭБХЭ—ПОЛИ, САБШАЛАН Д…

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудаар поли, сабшалан дээрэ наг шэбхэ зөөхэ оньһожоруулагдаһан тусхай бригаданууд эмхидхэгдээд, һүүлэй үдэрнүүдтэ ехэ хүдэлмэри хэжэ байнхай. Управлениин ажахынуудта һүүлэй мэдээгээр 50 мянга гаран тоннэ шэбхэ зөөгдөөд байна. Энэ хүдэлмэри илангаяа «Забайкалец», «Коммунизм» колхозуудта, «Эрдэм» совхоз болон бусад ажахынуудта урагшатайгаар ябуулагдана. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Забайкалец» колхозой түбэй фермэ дээрэһээ тракторист Родионов кукурузын поли дээрэ шэбхэ гаргахаяа ашаалжа байна.

Б. Жамбаловай фото.

Колхоз… поли… дээрэ… түсэб…

1963 оно…

(Түсэбэй д…

Үйлэдбэри… управлени… району…

Баргажанай
Зэдын
Кабанскын
Хяагтын
Мухар-Шэбэ…
Түнхэнэй
Улаан-Үдын
Хорнин

Баргажанай, … Үдын үйлэдбэ… ажахынууд … хангалтагүйг… 26—40 проце… Хяагтын, Зэды… риин управле… буришье доош… шалан дээрэ … дэлмэриие эр… ургасын түлөө…

Хиналта, хэмжээ абалга үргэлж…

Рейд-шалгалтын һүүлээр

Колхоз, совхозуудай хабарай тарилгада хэр бэлэн болоһые шалгаха хүдэлмэридэ манай управлениин ажахынуудта 160 гаран хүн хабаадаа. Гансахан Хяагта городһоо 26 эдэбхитэд, агроном болон инженер-механигууд энэ шалгалтада хабаадахаяа гараһан байгаа.

Партийно-гүрэнэй хиналтын комитедүүдтэ туһалха бүлэгүүдэй, постнуудай зүгһөө хэгдэһэн шалгалта урда урдынхиһаа яһала эмхитэйгээр, нарин нягтаар хэгдээ гээшэ. Һайн талань юун бэ гэхэдэ, комиссинууд дутагдалнуудые элирүүлээд һанаагаа амаршоогүй, харин тэдэ дутагдалнуудые усадхаха талаар хэмжээ абажа байнхай.

Жэшээнь, Сэлэнгын совхоздо мартын 15-да шалгалта хэжэ үзэхэдэ, совхозой 4 отделениин орой нэгэнинь лэ (Сайдамай отделени) тарилгадаа бараг бэлдэһэн байгаа. Бэшэ отделенинүүдтэ ехэ дутагдалнууд элирүүлэгдээ һэн. Бэлэн болоһон 2 трактор дахинаа заһабарилагдахаар табигдаа юм. Илангаяа совхозой 4-дэхи отделени тарилгада бэлэдхэлэй талаар биратай юумэ хээгүй байшоо. Эндэхи тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир комиссиин зууршалгаар совхозой парткомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, тэрээндэ партийна шанга зэмэ тохогдоһон, мүн тэрэнэй туһалагшашье хэһээгдэһэн байгаа. Тэрэнэй һүүлээр 7 хоноһон хойно тус комисси дахин шалгажа үзөө. Тиихэдэнь комиссиин элирүүлһэн дутагдалнууд гол түлэб усадхагдаһан байгаа.

Хяагтын совхоздо рейд-шалгалта 6 үдэр соо үргэлжэлөө. Илангаяа хүдөө ажахын машинануудай заһабарилгада олон дутагдалнууд олдоһон байна. 45 сеялкэдэ модон катогууд хэгдээгүй. Мүн 7 тракторай заһабарилгада элдэб дутуу дунда юумэ олдоо. 600 центнер үрэһэн сэбэрлэгдээгүй, эды шэнээн үрэһэн һэлгэгдэжэ абтаагүй байшоо. Тарилгын үедэ сеялкэнүүдтэ оньһон аргаар үрэһэ зөөжэ хэхын тула 3 «СК-3» комбайн, 4 автомашина бэлдэхэ гэһэн эрилтэ тус комисси механик нүхэр Кожиной үмэнэ табиһан юм. Тэрэшэлэн үрэһэ хородохо 4 түхеэрэлгэ бэлдээд, энэ хүдэлмэри эхилхэ гэжэ хэлсээ һэн. Гадна газар уһалха, наг шэбхэ зөөхэ, полевой стануудые заһабарилха, шэнээр бариха гэхэ мэтэ хэмжээнүүд хараалагдаһан байгаа.

Хэдэхэн сатай үнгэрһэн хойно элирүүлэгдэһэн дутагдалнууд хэр усадхагданаб, хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд ямараар бэелүүлэгдэнэб гэжэ совхозой хиналтын бүлэгые даагша нүхэр Корыстелев гэгшын хүтэлбэри доро дахин шалгагдаба. Тиихэдэнь нүхэр Мункоевой хүтэлбэрилдэг бригада (механигынь нүхэр Бадматаров) комиссиин үгэһэн даабарида хайхарамжагүйгөөр хандаа гэжэ элирүүлэгдээ. Тиихэдэнь совхозой партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ туһалха бүлэгэй дэргэдэ эмхидхэгдэһэн бюрогой заседани татажа, тэдэ бригадир механик хоёрто шанга эрилтэ табигдажа, мартын 28 болотор бүхы дутагдалнуудые усадхаха гэжэ хэлсэгдээ. Тэрэ болзортонь комиссиин гурбадахяа шалгажа үзэхэдэнь, нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн байгаа.

Тэрэшэлэн управлениин Пограничнэ, Хүдэриин совхозуудта, «Дружба» колхоздо болон бусад ажахынуудта рейд-шалгалта 2—3 дахин хэгдэжэ байнхай.

Партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй зүгһөө хэгдэһэн рейд-шалгалта ехэхэн туһа хүргөө гээшэ. Трактор, машинануудай заһабарилга нилээд урагшаа болоо. Үрэһэн тарилгын шанарта хүргэгдэжэ, полевой станууд заһабарилагдажа, вагончигууд хэгдэжэ байнхай.

«Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй зүгһөө колхоз, совхозуудай трактор, машинануудта хэрэгтэй болохо частьнууд захигдана, хабарай тарилгын үедэ техникын хойнопоо харууһалга хэхэ автома… дэгдэнэ.

Тингэбэшье … гада бэлэдх… гараагүй б… съездын, Л… «Эрдэм» к… хүсэд бэл… Олохон ажа… заторнууд …

Партийно… комитедтэ … дэй, постну… улам нариж… ха зорилго… Погранична… совхозуудай… луулжа, се… байнабди. … отделенину… постнуудай … һөө гадна … сомолой ко… тарьнар ба…

Хяагт… па… хина…

Овощ ургадаггүй гэжэ шалтаад...

Тээсгэн Тарбагатайн колхозуудай түрүүлэгшэнэр, парткомой секретарьнар болон мэргэжэлтэдэй зүблөөн дээрэ эндэхи «Искра» колхозой хүтэлбэрилэгшэд ехэхэн шүүмжэлдэ ороһон байна.

Юуб гэхэдэ, тус артель городһоо оройдоол 50 шахуу модоной газарта байдаг дээрэһээ зониие огородой эдеэгээр хангаха ёһотой ха юм. Теэд эндэ овощ тон багаар абтана.

— Манайш эндэхи сагай уларил хүйтэн байдаг аад, огородой эдеэн мүртэй ургадаггүй. Илангаяа капуста, помидор эдеэшэжэ хүсэд үрдидэггүй, намарай эртын хюрууда хүлдэшэдэг,—гээд колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Буянов ходо хэлэдэг зантай.

Парткомой секретарь нүхэр Болоневшье баһал тиимэрхүүгээр, ингэжэ мэдүүлнэ:

— Юу хэлээ гээшэбта. Манайш нютаг Хүйтэн гэжэ нэрэтэй, үнэхөөрөө хүйтэн газар бшуу. Тиимэһээ эндэмнай овощ ургахагүй гайхалгүй.

Эдэнэй мэдүүлгые зүб гэхын аргагүй. Хүйтэн тосхонһоо оройдоо 5—6 модоной газарта байдаг Надеино тосхоной огородшон М. Хомякова жэл бүри муу бэшэ ургаса хуряана. Жэшээлхэдэ, нёдондо эндэхиэ үгэрсэ, помидор яһала һайнаар ургуулжа, га бүриһөө 98 центнер, зарим газарһаань гектарай 130 центнер ургаса абаа һэн. Мүн эртелиин гэшүүд бууса шадараа һонгино, капуста, үгэрсэ, морковь элбэгээр ургуулжа абана.

Энээн дээрэһээ харахада «манай эндэ овощ ургадаггүй» гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй шалтадагынь ямаршье үндэһэ баримтагүй байна. Гансал огородой эдеэ һайнаар ургуулхын тула анхаралаа ёһоор табинагүй, ажал хүдэлмэриһөөнь хашарна ха юм. Байгша ондошье энэ томо ажахы баһал оройдоо 30 гектарта овощ тариха түсэб габинхай. Гурбадахи отделенидэнь огородшодой нэгэл звено эмхидхэгдэнхэй нэрэтэй. Тус колхозойхид овощ ехээр тарижа, оролдосотойгоор ургуулаад, баян ургаса абажа, городой зондо элбэгээр худалдаха аргатай, ёһотойшье. Тэдэнһээ байха республикын холын хойто заха болохо Хойто-Байгал нютагта овощ муу бэшээр ургуулдаг болонхойл. Одоол эндэмнай мүнхэ сэбдэг хүйтэн газартай нютагта огородой эдеэ ехээр тариг даг боложо байхада, тарбагатайнхид «манай эндэ овощ ургадаггүй» гэжэ шалтаханиа эшхэбтэр бэшэ аал?

Нэн түрүүн энээндэ анхаралаа һайса табижа, оролдолго үүсхэл гаргаад, түрүүшүүлэй дүршэл хэрэглэн хүдэлөө һаа, овощ элбэгээр ургуулха аргатай. Энээн тушаа колхозой хүтэлбэрилэгшэд һайса бодожо үзэхэ ёһотой һааб гэнэ.

С. Тюлюкин,

«Заря коммунизма» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Мэргэжэлтэд оло…

Һаяшаг Хэжэнгын совхозой 3-дахи отделенидэ механизаторнуудай бүгэдэ ниитын һуралсалай шалгалта боложо, Хориин үйлэдбэриин управлениин инженер В. Цыренжапов, совхозойнь инженер-хинагша К. Шойсонов гэгшэд тракторист, комбайнернуудай үзэһэн материалнуудаар асуулта хээ.

Эндэ 12 хүн шалгалта барихадаа булта һайнаар һуралсаад, үзэһэн зүйлнүүдээ эрхимээр шудалһан байжа, зохисотой сэгнэлтэ абаа. Шалгалта дээрэ һайн сэгнэлтэ абаһан һурагшад трактористнарай мэргэжэл абажа, тусхай үнэмшэлгэтэй болоо. Эдэнэй дундаһаа наһажаал болоһон шадабаритай кукурузашан Петр Гончиров һайнаар һуража, трактористын үнэмшэлгэ абаба. Баһа залуу басаган, түрүү хонишон Дуня Нимаева эрэшүүлһээ ямаршье дутуугүй оролдосотойгоор һураад, механизатор боложо гараа.

Иимэһээ эд… далһан мэр… рээ шадам… жэ, хабара… болзор соо… гаар дүүргэ… тэйгээр тэм… техникэеэ һа… шэ сусаа… гараха зори… рузашан П… тракторист … лоод, мүн … бүри һайна… гектарта к… тэрэнэйнгээ… тарай 50 т… шэ наг шэ… газараа һа… лэн, хэдэн … гэ хэрэглэх… хүсэлэнтэй. … шэбхэ кук… зөөнхэй. Э… шэбхэ гарга… эршэмтэйгэ…

Хори.

Тракторнууд жэр…

Шалгалтын бригадынхид харгыдаа хэдэн хүтэл дабажа, Хонхоло нютаг хүрэжэ ерэбэд. Эндэхи трактор, машинын үргэн үужам хорёо ялайтар хамагданхай, «ДТ-54» тракторнуудһаа эхилээд, хэдэн олон булад «агтанууд» түгэс бэлэн болонхой, зэлэ татан жэрылдэнэ.

Эндэ заһагдажа гараһан «ДТ-54» түхэлэй 7 трактор, «МТЗ-2» түхэлэй 6 трактор, «ДТ-20»—2 трактор, 10 сеялкэ, 30 борной гэхэ мэтын зэр зэмсэгүүд табяатай. Шалгагшадай хэршье эрилтэ ехэтэйгээр шалгаа һаань, энэ гэхэ дутуу дунданууд олдобогүй. Тиигэжэ Бэшүүрэй совхозой хоёрдохи отделениин (эрхилэгшэнь нүхэр Бадмаев) механизаторнууд трактор, машина заһабарилгын хүдэлмэридэ харюусалга ехэтэйгээр хандажа, бэлэдхэл һайнтай байгаа. Долоон жэлэй табадахи жэлэй хабарай тарилгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтан, үндэр баян ургаса абахын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэхэ байһанаа эндэхи таряашад омог до… Заһабарил… һан механ… лэбэл: Агб… дүүнэр М… Сухневтан… Бадмажап…

Зургаад… баата нют… нууд баһал… лэдхэлтэйг… хаһые угта… мнай хаба… гэс бэлэн … дэлмэриин… жэ ядаша… дүршэлтэй … олон. Жэ… нар Бадма… ленжап Ц… нечных, Р… тов гэгш… хүдэлнэ.

Уданшы… үнгэрхэдэ… тарялан … тракторну… хээр жол… тэйгээр х… сэжэ эхил…

[Ре]спубликын худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай [ху]дэлмэри ба тэрэниие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай

Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо В. А. Сахьяновай элидхэлһээ

...болон правительст... саашадань на... тушаа саг үр... оролдолго гаргадаг ...рбэн жэлэй турша ...ральна Комитет ...инистрнүүдэй Со... эдеэ хоолой хэрэг ...лдаа наймаа саа... талаар шухала ...ые баталан абажа, ...дые заажа үгэһэн

...а саашадань хүг..., мүн городой бо... зониие хангаха ...публика дотор за... хэгдэнхэй. Гү...ративна худалдаа ...дта эд бараанай ... түрбэн жэлэй тур... ...центээр ургаа. Энэ ...н ажалшадай ма... байдалай улам ...тоор гаршална.

...н зон элдэб янзын ... абадаг болоо. ...удтэ үнэгүй про... гол түлэб ху... һаа. мүнөө ай..., илангаяа куль... эд бараануудые ...г болонхой.

...тагуудта ажаһууг... ...ээд хубиланхай. ...эр пумаажан ... мэтын хэрэгсэл... худалдажа абадаг ...н болон радиогой ...он болон торгон ...сад эд бараануу... ...нэ. Худөө нюта... ...дта 1962 ондо ...одоо 23 миллион ... бараан худалдаг... ...л хубсаһан хоёр ...8 дахин, электро..., электробараа... номууд — 36 про... ...лагдаа.

... жэлэй дүрбэн жэ... 264 магазин ба... ... бодхоогдоо. Мүнөө ... олохон магази... ...ологическа түхеэ... ...гданхай. Тэдээ... ...н худалдаа наймаа... ...эһэн предприяти...

...а болон таһагууд... ...лагшад эдэй зүйл... ...лэн абана. 274 ...мышленна эд ба... ...маалагдана. 16 ... бараан хүн зоной ... үгтэнэ. Мал ажа..., түмэр харгын ...ездүүдтэ най... ... вагонууд хүдэл... ...азингүй газар... ...й автолавканууд ... наймаа эмхидхэнэ.

...ресээр, мүн хүдөө ...нүүдые бэлэдхэл... ...доо дүүргэжэ бай... ...аанай предприя... ...эр. Буркоопсоюзай ... коллективүүдтэ бо... ...та Коммунис ажа... ...эргэ олгогдонхой. ...щеторгын магази... ...520 хүнүүд, 25 ... 24 коллективүүд ... һайнаар хангахын ...йна.

... модоной хүдэлмэ... ...рлайшадые болон ...хангадаг совнархо... ...удалдаа наймаанай ... олохон хүдэлмэ... ...алаараа шалгар...

... Горхлебторгын ...ан-Үдын столовонуу... ...амай ресторан, ... геологуудай ОРС-... ...ин болон Книгтор... ...ениин олохон эм... ...ойнгоо түсэб ам... ...ргээ.

...даа наймаанай оло... ...нуд — горпромторг ...эр Шутуков), гор... ...орынь нүхэр Ар... ...р (директорынь нү... ...коопсоюз (нүхэр ...он бусадууд эд ...есын талаар үн... ... түсэбые бэелүүл... ...нөө жэлдэшье Бур... ...маг, түмэр замша... ...усадууд ехэ гээг... ...йна.

...эрьесын талаар тү... ...һан дээрэһээ дүүр... ...б?

...инь юуб гэхэдэ. ...улдаа наймаанай ... ажал хүдэлмэри... ... дунданууд бии ... наймаанай зарим ... эдэбхи үүсхэл ба... ...ина.

...элтэ нилээд дээ... байна ха юм. Гэ... ...н худалдаа най... ...ство, Буркоопсоюз, ... болон худалдаа ... эмхи зургаанууд ...да худалдаа най... ...мхидхэгшэд бөөлжо ... ажалшадай эрил... ...нжэлдэг, хэрэг... ... бараа абаашажа ...ргадаггүй байна.

...а шухала эд ба... ...баримтанууд үзэг... ...эд бараанай эрье... ...бөө дүүргэдэггүй ...коорабкоопой ма-газинуудта 80 гаран шухала эд бараанууд үгы байба. Теэд тэрэнь потребсоюзай баазануудта болон хадагаламжын газарнуудта хэбтэжэ байха юм. Мүн Бэрээнэй сельпогой магазинуудта шухала 40 янзын бараанууд наймаанда үгы байба. Мүн иимэрхүү баримтанууд Суулгын совхозой рабкоопой магазинуудта үзэгдэнэ. Иимэ байхадаа дурсагдаһан магазинууд эд бараанай эрьесын талаар түсэбөө яажа дүүргэхэ гээшэб?

Имагтал райпотребсоюзуудай гэмээр Хориин, Зэдын болон бусад аймаг, нютагуудай мал ажалай фермэнүүд дээрэ худалдаа наймаан эмхидхэл муутай.

Тэндэхи автолавканууд хангалтагүйгөөр хүдэлнэ.

Дурсагдаһан баримтанууд Буркоопсоюзай болон райпотребсоюзуудай правленинүүдтэ хэды мэдээжэ байбашье, шиидхэхы хэмжээнүүд абтанагүй. Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдтэшье эрилтэ һулаар табигдана.

Зарим нютагуудта шухала эд бараанай таһалдаха ябадал юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, магазинуудай директорнүүд болон даагшадта худалдаа наймаанай министерство болон бусад эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд эрилтэ мүн лэ һулаар табина. Хүн зониие муугаар хангаһан уладые харюусалгада хабаадуулнагүй.

Бии байгаа дутагдалнуудые усадхаха тушаа худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд шиидхэхы хэмжээнүүдые дары абаха ёһотой. Тиихэдээ нэн түрүүн барилга эрхилхэ талаар хараалһан түсэбүүдээ саг болзор соонь дүүргэхэ шухала. Өөрөө өөрыгөө хангаха 10 магазин, тусхай мэргэжэһэн 15 магазин шэнээр нээгдэхэ болоно. Эд бүд худалдадаг бүхы магазинуудта болон таһагуудта хубсаһа эсхэлгын таһагуудые, мүн оёмол хубсаһанай хэлбэри маяг заажа үгэхэ дүй дүршэлтэй оёдолшодые томилжо консультаци эмхидхэхэ шухала.

Тэрэшэлэн эд бараанай зүйлнүүдые саг зуур[...] хэрэглэлгын пунктнүүдые хүдөө нютагуудта үргэнөөр эмхидхэхэ тухай бодожо үзэхөөр болоо. Бии байгаа тиимэ пунктнүүд тон муугаар хүдэлнэ. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, Буркоопсоюз болон ажаһуудалай талаар хангаха управлени мүртэ ажал ябуулнагүй.

Удаань элидхэлшэ ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай ажал хүдэлмэри тухай хөөрэжэ үгэбэ. Түсэбтэ долоон жэлэй дүрбэн жэлэй турша дотор тиимэ предприятинуудта эд бараанай гүйсэ 16 процентээр ургаа. Республика дотор 123 столовонууд шэнээр нээгдээ. Тэдэнэр мүнөөнэй технологическа түхеэрэлгэнүүдээр хангагдажа байнхай. Мүн хүнүүдые хангаха шэнэ түрүү арганууд эдеэ хоолой предприятинуудта яһала нэбтэрүүлэгдэнэ.

Гэбэшье ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай ажал хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии. Столовонууд олон дутана. Тиигэбэшье шэнэ столовонуудые нээхэ түсэб үнгэрөөшэ жэлдэ дүүргэгдээгүй. 28 столово нээгдэхэ аад, оройдоо 16 нээгдэһэн байна.

Теэд республика дотор ниитын эдеэ хоол һайжаруулха талаар саашадаа юу хэхэ ёһотой гээшэб?

Нэн түрүүн шэнэ столовонуудые олоор бариха хэрэгтэй. Долоон жэлэй түсэбэй ёһоор республика дотороо 1963—1965 онуудта ниитын эдеэ хоолой 83 предприятинууд шэнээр баригдаха ёһотой.

Хүн зоной хангалгые, столовонуудай хүдэлмэриие улам һайжаруулхын тула ниитын эдеэ хоолой предприятинуудта өөрөө өөрыгөө хангаха арга жэлһээ жэлдэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, олон хүнэй ажаһуудаг газарнуудта 4—5-һаа үсөөн бэшэ гэрэй кухнинуудые эмхидхэхэ шухала. Үдэр бүри 8—10 мянганһаа үсөөн бэшэ блюденүүд хүн зоной гэртэнь абаашагдан худалдагдаха ёһотой.

Совхозуудта бии байгаа столовонуудай хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа хүдөө ажахын продуктнуудые абалгын болон бэлэдхэлгын министерство, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управленинүүд болон совхозууд шиидхэхы хэмжээ ойрын сагта абаха болоно. Столовонуудые һайн гэр байра соо эмхидхэжэ, технологическа шухала түхеэрэлгэнүүдээр түгэс хангаха, тэдэниие мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдөөр хангаха шухала.

Дурсагдаһан асуудалнуудые гансал худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай шиидхэхэнь бэрхэ юм бэзэ. Гэбэшье худалдаа наймаанай байра байдал түхеэрхэ тушаа Улаан-Үдын горсоведэй, ажалшадай депутадуудай аймагай Соведүүдэй олохон гүйсэдкомууд, промышленна предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа тон багаар хандуулна. Шэнээр баригдаһан гэр байрануудта магазинууд эмхидхэгдэнэгүй.

Тэрэшэлэн ларек, киоск, палатка болон лоток гэхэ мэтэнүүд олошоруулагданагүй. Эдэниие һайнаар эмхидхээд байбал, хүн зонойшье хангалтые улам һайжаруулжа болохо бшуу.

Арадай үргэн хэрэгсэлэй эд бараа гаргалга дээрэһээ худалдаа наймаанай амжалта мүн лэ дулдыдана.

Республика доторнай наймаалагдадаг бүхы эд бараанай 40 процентые өөһэдымнай промышленна предприятинууд үйлэдбэрилэн гаргана.

Гэбэшье үргэн хэрэгсэлэй эд бараа үйлэдбэрилхэ талаар дурсагдаһан предприятинууд түсэбөө гүйсэд дүүргэнэгүй. Жэшээнь, 1962 ондо республикын промышленность 2660 мянган түхэригэй эд бараа дутуу гаргаа. Мүн хүн зондо тон шухала, хэдэн жэл удаагуур гаргагдажа байһан үргэн хэрэгсэлэй эд бараа үйлэдбэрилгые болюулһаншье баримтанууд үзэгдөө һэн.

Эд бараа гаргалгые саашадань үргэдхэхэ хэрэгтэ республикын олохон промышленна предприятинууд дурагүйгөөр хандадаг. Ушар тиимэһээ ухват, сковорода, самоварай сорго, хамуур, һүхэ, үнгэрхэдөө дотор хубсаһанай хабшуурга гэхэ мэтые худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд ондоо областьһоо асарха баатай болодог.

Республика дотор гаргагдадаг эд бараанай ассортимент болон шанар халаа хүн зоной эрилтые хангажа шаданагүй.

Саашадаа ямар шэнэ эд бараануудые эндээ үйлэдбэрилхэ тушаа тусгаар анхарха шухала. 1963 ондо республикын промышленна предприятинууд арадай үргэн хэрэгсэлэй эд бараа улам ехээр үйлэдбэрилхэ байна. Тиихэдээ эдеэ хоолой промышленностиин министерствын предприятинууд 108 мянган түхэригэй, арадай ажахын совет предприятинууд 146 мянган түхэригэй, хүн зониие ажаһуудалай талаар хангаха управлениин предприятинууд 27 мянган түхэригэй эд бараа үйлэдбэрилэн гаргаха уялгатай.

Мүнөө үедэ республикын Министрнүүдэй Соведэй мэдэлдэ байгаа предприятинууд 1963-65 онуудта культурно-ажаһуудалай хэрэгсэлэй 15 миллион 820 түхэригэй эд бараа гаргаха юм.

Мүн гахай шахан таргалуулха, һархяаг, үрэ жэмэс гэхэ мэтын зүйлнүүдые бэлэдхэхэ хүдэлмэриие худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд үшөөл хангалтагүйгөөр эмхидхэнэ.

1963 ондо худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд 12200 толгой гахай шахан таргалуулжа, 700 тонно мяха худалдаха болоно. Энэ даабаринь заатагүй дүүргэгдэхэ ёһотой.

Зарим нютагуудта ажаһуугшад хилээмээр мууса хангагдана.

1961 оной апрелиин 13-да республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтооһоной ёһоор 1961-62 онуудта 5 шэнэ пекарнинууд совхозуудта баригдаха ёһотой байгаа. Теэд үнгэрһэн тэрэ үе соо ганцахан пекарни Суулгын совхоздо баригдаа. Тэрэнь сүүдхэ соо 5 тонно хилээмэ гаргахын оронд оройдоол 1 тонно гаргаха хүсэтэй. Оймороой, Хүдэриин, Хориин болон Хэжэнгын совхозуудта шэнэ пекарнинууд баригдахагүйһөө гадна хуушан пекарнинууд һэльбэн заһабарилагданагүй.

Хүдөө районуудта, илангаяа совхозуудта, хилээмэ барилтые тон ойрын сагта хаража үзэхыень аймагай Соведэй гүйсэдкомуудта кооперативна эмхи зургаануудтай сугтаа хаража үзэхыень, мүн бии байгаа дутагдалнуудые шуул усадхахыень дурадхагдана.

«Томо городууд болон промышленна центрнүүдые тойруулан һүнэй болон овощиин ажахынуудые байгуулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай Президиумдэ Н. С. Хрущевой эльгээһэн бэшэг һаяхан хэблэлдэ тунхаглагдаа һэн. Энэ хадаа арадай ажана тэниглэн байдалые улам саашань һайжаруулха тушаа манай партиин гаргажа байгаа анхарал оролдолгын шэнэ гэршэ элирхэйлэл болоно үгэнэ.

1963 ондо хартаабха болон овощ тарилгын талмай эрид үргэдхэжэ, городто ажаһуугшадай эрилтые бэелүүлхэ, мүн промышленностиие түүхэй эдээр хангаха тушаа үйлэдбэриин управленинүүд болон нютагай Соведэй гүйсэдкомууд тон яаралтай хэмжээ абаха ёһотой.

Худалдаа наймаа болон ниитын эдеэ хоол эмхидхэлгэдэ яахадаа иимэ ехэ дутагдалнууд гараноб гэхэдэ, хүн зониие хангаха тушаа ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй зүгһөө анхарал тон дутамагаар табигдана. Жэшээнь, Баргажанай, Хяагтын, Баунтын, Хойто Байгалай аймагуудай сельскэ болон сомоной Соведүүдэй сесси дээрэ худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолые һайжаруулха тухай асуудал огто зүбшэн хэлсэгдээгүй байна.

Худалдаа наймаанай предприятинуудай ажал ябуулгада олониитые үргэнөөр хабаадуулха гээшэ айхабтар ехэ удха шанартай. Мүнөө үедэ бүхы аймагуудта болон районуудта нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай дэргэдэ худалдаа наймаанай ниитын таһагууд, лавочна комиссинууд болон ниитын шалгагшад бии болгогдонхой. Гэбэшье, энэ хэрэгтэ олониитэ үшөөл багаар хабаадуулагдана гэжэ тэмдэглэмээр. Олонхи ниитын таһагууд болон лавочна комиссинууд ажал хүдэлмэрээ үшөөл ёһотойгоор эмхидхэжэ шадаагүй. Нютагай Соведүүдэй зарим гүйсэдкомууд нимэ ушар байдалые анхаралдаа огто абаагүй, ямаршье туһаламжа үзүүлээгүй байха юм.

1963 ондо худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай урда ехэхэн зорилгонууд табигдана. Эд бараанай эрьесэ 310 миллион түхэригтэ хүргэгдэхэ юм.

Тус зорилго бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула нютагай Соведүүд, худалдаа наймаанай Министерство, Буркоопсоюз болон бусад эмхи зургаанууд эд бараанай эрьесын түсэбэй дүүргэлтые саг үргэлжэ хинан шалгаха, эд бараа үйлэдбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табиха, арадай үргэн хэрэгсэлэй эд бараанай ассортимент олон янзын болгохо ябадал түйлаха ёһотой.

Нүхэр В. А. Сахьянов элидхэлэйнгээ түгэсхэл дээрэ иигэжэ хэлэбэ:

— Худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай хүдэлмэри ба тэрэниие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудалые Верховно Соведэй тус сесси дээрэ зүбшэн хэлсэлгэ хадаа саашанхи ажал хүдэлмэридэ нилээд ехэ туһа дүхэм үзүүлхэ байна. Нютагай партийна болон советскэ органуудай туһаламжаар республикын худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай ехэ амжалта түйлаха байһаниинь дамжаггүй.

★ ★ ★

Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ

Удаань дурсагдаһан элидхэлые зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ.

Нэн түрүүн депутат **Г. А. Еремин**дэ (һургуулиин Таловска округ) үгэ үгтэнэ.

— Би хадаа Прибайкалиин промышленна районд хабаатай хэдэн асуудалнууд дээрэ тогтохо хүсэлтэйб, — гэжэ тэрэ хэлэбэ. — 1963 оной үнгэрөөшэ хоёр һарын турша дотор дурсагдаһан районой худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд эд бараанай эрьесын талаар түсэбөө яһала үлүүлэн дүүргээ. Гэбэшье Байгалай болон Выдринэй ОРС-нууд түсэбөө бэелүүлжэ шадаагүй. Энээнэй гол шалтагаан юуб гэхэдэ, шэнэ магазинууд тон үсөөнөөр баригдана, худалдаа наймаанай түрүү онол арганууд ёһоор нэбтэрүүлэгдэнэгүй. Эд бараан хуушарһан, муудаһан гэр байра соо хадагалагдана. Жэшээнь, Байгалай леспромхозой модоной участогуудай магазинуудта нэгэшье холодильник байхагүй.

Энээн тухай «Забайкаллес» комбинадай болон совнархозой УРС-да нэгэнтэ бэшэ хандаһан байгаабди. Теэд ямаршье үрэ гараагүй.

Бабушкин городто шэнэ магазинуудые бариха шухала болоо. Энэ городой заха газартань магазинууд үгы шахуу.

Дурсагдаһан городые мүн избёосхоор хангаха тушаа ажаһуудалай талаар хангаха управлениин урда эрилтэ табинабди, — гэжэ нүхэр Еремин хэлэбэ.

Тэрэшэлэн веник, һүхын эшэ гэхэ мэтын зүйлнүүдые бэдэржэ олохонь бэрхэтэй болонхой, — гээд, үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Теэд иимэрхүү жэжэ божо зүйлнүүдые Бабушкин городтошье үйлэдбэрилхэ аргатай байгаа бэшэ гү.

Удаань Зүүн-Сибириин совнархозой УРС-ын начальник **В. Ф. Роговой** трибунада гараба. Худалдаа наймаа хүгжөөхэ талаар үнгэрһэн дүрбэн жэлэй турша дотор түйлагдаһан амжалтанууд тухай хэлээд, жэл бүри эд бараанай эрьесын хэды дээшэлжэ байбашье, шэнэ магазинууд тон үсөөнөөр баригдана гэжэ тэрэ шүүмжэлбэ. Жэшээнь, Закаменск городто промышленна эд бараа худалдаха һайн магазин мүнөөшье хүрэтэр баригдаагүй байһаар.

Мүн ой модоной ажахын зарим ОРС-нууд автомашинануудаа леспромхоздо үгэжэрхиһэн байна. Тусхай транспортааршье хангагданагүй. Ушар тиимэһээ Баргажанай, Хориин, Худанай, Шэнэ Элхиин ОРС-нуудта эд бараан саг болзор соогоо зөөдтэе абаашагданагүй, — гэжэ нүхэр Роговой тэмдэглэбэ.

Баргажанай адагта УРС хамһабариин ажахы эмхидхээ юм. Тэндэнь эбэртэ бодо мал абаашагдаа, гахайн фермэ эмхидхэгдээ. Гэбэшье тэрээндэ газар үгэхэ тухай асуудал мүнөө хүрэтэр шиидхэгдээгүй. Мүн Шипиканай хамһабариин ажахыда адуун һүрэг үсхэбэрилхэ хэрэгтэ республикын Министрнүүдэй Совет туһалха бэзэ гэжэ найдажа байһанаа тэрэ мэдүүлбэ.

Гэбэшье УРС-ын худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай ажал хүдэлмэриин дутагдалнуудые, мүн тэдэнэй ушар шалтагааниие гүйсэд элируулэнгүй, зэмэтэ нэгэшье хүнэрлэнгүй, имагтал эрилтэ табилгаар нүхэр Роговойн үгэеэ хизаарлажархиһаниинь гайхалтай.

— Арад зомнай жэлһээ жэлдэ улам ехэ эд бараа худалдан абана. Энэ хадаа тэрээнэй ажаһуудалай улам һайжарһанай гэршэ баримта болоно гээшэ ааб даа. Жэшээнь, Загарайн район абажа үзэе. Тэндэ 1962 ондо 1961 онойхидо орходоо 736 мянган түхэригөөр ехэ бараан наймаалагдаа, — гээд Загарайн райгүйсэдкомой — түрүүлэгшэ нүхэр **Санжимитыпов** хэлэбэ. — Мүн эдеэ хоолой зүйл 138 мянган түхэригөөр үлүү худалдагдаа. Мүнөө жэлэй түрүүшын хоёр һара соошье нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 62 мянган түхэригэй эд бараан ехээр наймаалагдаба. Гадна ноохон болон торгон бүд, оёмол хубсаһан болон гутал урда жэлнүүдэйхиһээ жэшээгүй ехээр наймаалагдаа. Тэрэшэлэн культурно-ажаһуудалай болон ажахын хэрэгсэлнүүд ехээр худалдагдана. Жэшээнь, мебель, велосипед, мотоцикл, радиоприемник, юумэ угааха машина, электрохолодильник гэхэ мэтэ.

Тэрэшэлэн хартаабха, овощ, консервэ болон колбасануудые наймаалга эли бодо һайжараа. Мүнөө үедэ бүхы ОРС-нуудта 3-4 янзын колбасанууд ходоодоо наймаанда байдаг.

Мүнөө жэлдэ манай районд дохи ОРС-нууд тусхай түхеэрэлгэтэй 7 магазинуудые бариха юм. Түрүүшын кварталда тэрээнэй гурбаниинь ашаглалгада үгтөө. Мүн гурбан столовонууд шэнээр нээгдээ. Тэндэ эдеэ хоол бэлдэлгэ гүйсэд оньһожоруулагданхай.

Гадна арба гаран магазинууд болон хадагаламжын хэдэн байранууд һэльбэн заһабарилагдаха.

ОРС-нуудта болон эд хэрэглэгшэдэй Союзай системын магазинуудта хинан шалгалгын хүдэлмэри, хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн абалга зарим тэды һайжараа. Тэрээнэй аша туһаар 1961 онойхидо орходоо гүрэнэй зөөри үрихэ ябадал хоёрһоо үлүү дахин үсөөрһэн, худалдаа наймаанай культура элитэ дээшэлһэн, коммунис ажалай нэрэ зэргын түлөө хүдэлөөн хаа хаанагүй хүгжэһэн байна.

Гэбэшье районой худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ горитойхон дутагдалнууд бии байһаар. Зарим магазинуудта ариг сэбэр сахихагүй, наймаалагшын зүгһөө бүдүүлиг занишал гаргаха баримтанууд үзэгдэнэ. Баазануудта бии байгаа эд бараан абаһаар лэ наймаалагданагүй.

Худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай зүгһөө эрилтын һулаар табигдадаг дээрэһээ шанар муутай гү, гутаһан эд бараан наймаанда ородог байна. Мүн эд бараа асархадаа, хүн зоной эрилтые хараадаа огто абадаггүйшье баримтанууд үзэгдэнэ. Жэшээнь, селёдко, ливернэ колбаса гэхэ мэтэ ехээр асарагдажа, гутаһан, муудаһан байгаа.

Худалдаа наймаанай дутагдалнуудые усадхаха тухай манай һунгагшад депутадуудтаа захиһан байгаа юм. Мүнөө үедэ аймагай, Онохойн поселково болон бусадшье нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, тэдээнэй саг үргэлжын комиссинууд һунгагшадайнгаа һанамжа дурадхалнуудые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын хойноһоо оролдоно. Тэрээнэй ашаар, жэшээнь, Горхоной болон Кижинскэ леспромхозуудта худалдаа наймаан эли бодо һайжараа, — гэжэ нүхэр Санжимитыпов тэмдэглэбэ.

Удаань партийна болон профсоюзна суглаанууд дээрэ, цехүүдтэ болон участогуудта хүдэлмэришэдэй суглаанууд дээрэ ОРС-ын начальнигуудай, магазин болон столово даагшанарай тоосоо шагнадаг болообди гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Дурсагдаһан районой нютагай Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинууд болон райгүйсэдкомой дэргэдэхи худалдаа наймаанай ниитын таһаг яһала горитой ажал ябуулжа эхилһэн байна. Тэдэнэр гээгдэнги магазинуудые, столовонуудые хиналта доро абанхай. Мүн магазинай ямараар хүдэлдэгые, хомор эд бараа хүн зондо яажа хүргэдэгые, нүүдэл наймаа ямараар эмхидхэдэгые шалгана. Энэнь худалдаа наймаа саашадаашье һайжаруулха хэрэгтэ ехэ туһа дүхэм үзүүлхэ байна.

Удаань ОРС-нуудта холодильна ажахы байгуулха, магазинуудые шэнээр бариха, томо томо тосхонуудта горючаар наймаа эмхидхэхэ, ажалшадай эрилтые улам нягта нариинаар шэнжэлхэ тухай асуудалнууд дээрэ тогтожо хэлэбэ.

Улаан-Үдын столовонуудай болон ресторануудай трестын директор **В. Б. Воронов** үгэ хэлэхэдээ, үнгэрһэн дүрбэн жэлэй турша дотор эд бараанай эрьесэ 28 процентээр, блюдэнүүдые бэлдэлгэ 40 процентээр ехэ болоо гэжэ тэмдэглэбэ. Иимэ үрэ дүнгүүд ямар аргаар түйлагдааб гэхэдэ, городой столовонууд болон ресторануудта электрын элшэ үргэлжэ шахуу дээрээ хэрэглэгдэнэ, эдеэ хоол һайнаар болон түргэнөөр бэлдэхын тула технологическа шэнэ түхеэрэлгэнүүд ашаглагдана гэбэ.

1959 онойхидо орходоо һүнэй зүйл 451 мянган түхэриг ехээр худалдагдана.

Трестын 5 столовонуудта коммунис ажалай үндэр нэрэ зэргэ олгогдонхой, тиимэ нэрэ зэргын түлөө 982 хүн тэмсэнэ.

Гэбэшье арад зониие хангаха хэрэгтэ ехэхэн дутагдалнууд бии байһаар. Олонхи столовонуудта овощоор, хартаабхаар, һүөөр, загаһаар хэһэн блюдэнүүд тон үсөөнөөр худалдагдана. Зарим столовонуудта бэлдэгдэһэн эдеэ хоолой шанар муу байдаг, мүн хооллогшодые муугаар хангадаг баримтанууд үзэгдэһөөр гэжэ нүхэр Воронов хэлэбэ.

Городто шэнэ столовонуудые бариха талаар промышленна предприятинууд, барилгын эмхи зургаанууд болон бусад организацинууд ёһотой оролдолго гарганагүй гэжэ үгэ хэлэгшэ мүн лэ тэмдэглэбэ. Теэдшье эдеэ хоолой шэнэ предприятинуудые бариха хэрэгтэ һомологдоһон мүнгэн гүйсэд гаргашалагдаагүй байна бшуу. Жэшээнь, Хяагта городто шэнэ ресторан баригдаха ёһотой аад, үни удаан саг соо үнжагайрна. Эндэ Харанхайн СМУ ехэ зэмэтэй. Гэбэшье столовонуудай болон ресторануудай трестын зүгһөө ямар оролдолгын гаргагдаһан, ямар хэмжээнүүдэй абтажа байһан тухай нүхэр Воронов яахадаашьеб тогтожо хэлэбэгүй.

— Ном наймаалга гээшэ эрдэм наукын, ажахын болон соёл культурын түйлалтануудые ажалшадай дунда нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ талаар сэгнэшэгүй ехэ үүргэ дүүргэнэ. Гэбэшье ном наймаалгын хүдэлмэридэ ехэхэн дутуу дунданууд бии байһаар. Яахадааб гэхэдэ, тус асуудал тушаа нютагай партийна болон советскэ эмхи зургаанууд анхаралаа тон багаар хандуулна, — гэжэ Книготоргын директор **А. А. Балханов** хэлэбэ.

Ном наймаалгые һайжаруулхын тула зарим тэды эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулагдаһан байгаа. Тэрээнэй ашаар ном наймаалха түсэб нёдондо жэлдэ, мүн мүнөө жэлэй түрүүшын хоёр һара соо үлүүлэн дүүргэгдээ. Магазинууд яһала олзотой һайнаар хүдэлнэ. Гэбэшье олониитын зүгһөө саг үргэлжын туһаламжа хэрэгтэй. Нэн түрүүн ном наймаалгын материально-техническэ бааза һайжаруулха шухала. Энэ талаар депутадууд нүхэд Альцман, Павленко гэгшэд үльгэр жэшээ харуулна. Тэдэнэй даажа байдаг предприятинуудай мүнгэ зөөрөөр номой шэнэ магазинууд баригдаа юм. Энээниие бусадшье депутадууд дэмжэхэ бэзэ.

Ном тарааха хэрэгтэ мүн профсоюзай болон комсомолой эмхи зургаанууд хабаадалсаха бэзэ гэжэ найдажа байһанаа нүхэр Балханов мэдүүлбэ.

Удаань Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшэ **А. А. Именохоев** трибунада гараба. Тэрэ худалдаа наймаанай дутуу дунданууд дээрэ гол түлэб тогтобо. Тиихэдээ шэнэ магазинуудые болон складуудые, пекарнинуудые барюулха тушаа депутадуудай анхарал хандуулха зуураа, энэ хэрэгтэ нютагай Соведүүд ехэ туһаламжа үзүүлхэ ёһотой гэжэ онсолон тэмдэглэбэ. Тиигэбэшье, худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай ажал хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнуудые усадхаха тушаа Буркоопсоюзай зүгһөө ямар хүдэлмэриин ябуулагдажа байһан тухай тогтожо хэлэбэгүй.

Республикын худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай хүдэлмэри ба тэрэниие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ, мүн Гүрэнэй банкын Буряадай конторые эрхилэгшэ нүхэр **Черненко**, Зүүн Сибириин түмэр замай ОРС-ын зургаадахи отделениин начальник нүхэр **Караманов**, Финансын министр нүхэр **Ендонов**, Худалдаа наймаанай министр нүхэр **Хабалов**, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь нүхэр **Бирюков** гэгшэд хабаадалсаба.

Дурсагдаһан асуудалаар Буряадай АССР-эй Верховно Совет дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа.

Буряадай АССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй 1-дэхи сесси. **ЗУРАГ ДЭЭРЭ:** депутадууд (зүүн гарһаа): Зэдын үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой (Михайловска тосхон) һаалишан Долгор Хандуевна Цыденова, Бэшүүрэй Охин-Булагай совхозой гахайшан Харитинья Венидиктовна Ефимова, Улаан-Үдын механическа заводой гагнууршан Михаил Алексеевич Парахин гэгшэд заседаниин забһарлалгын үедэ хөөрэлдэжэ байна.

А. Мантаевай фото.

Буряадай АССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй 1-дэхи сессиин заседаниин зал соо.

А. Мантаевай фото.

МЭРГЭЖЭЛТЭИ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ

Барилгын управлениин үйлэдбэрнин-техническэ таһаг барилга хүтэлбэрилхэ ёһотойл штаб болоно бшуу. Эндэмнай шэнэ барилга эрхилхэдэ хабаатай хамаг техническэ документнүүд нарин нягтаар харгдажа үзэгдэдэг, тиигээд барилгада ямар зүйлэй материалнууд болон бусад хэрэгсэлнүүд хэрэгтэй болохые тодорхойлжо, саашадань захил хэдэг ушартай.

Иимэ орёо аад, харюусалгатай ажал ябуулгые Анна Васильевна Изаксон ехэ шадамар бэрхээр бэелүүлжэ байдаг. Анна Васильевна «Бурстрой» трестын барилгын 4-дэхи управлениин үйлэдбэриин-техническэ таһагые хүтэлбэрилжэ эхилһээр арбаад шахуу жэл болохонь. Энэ бэрхэ, хүтэлбэрилхы дүршэлтэй эхэнэрые барилга хэжэ байһан газарнуудта ходол хараха байхат.

Олон жэлдэ барилга дээрэ үнэн сэхээр, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлһэн нүхэр Изаксон барилгашадай дунда ехэ хүндэтэй хүн болонхой. Иимэл хадань барилгашад Анна Васильевнае Улаан-Үдын городой Соведэй депутатдта кандидат болгон дэбжүүлжэ, һунгагшад тэрэнии 1963 оной мартын 3-да нэгэн дуугаар депутат болгон һунгаа бэлэй.

Зураг дээрэ: депутат А. В. Изаксон.

А. Шулуновой фототекст.

Эрхүүгэй Усть-Ордын һонин

ГАБЬЯАТА АЖАЛАЙ ТҮЛӨӨ ШАН

Боохоной үйлэдбэриин управлениин Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Андрей Трофимович Балушкинай нэрэ соло Эрхүүгэй область дотор һайн танил, мэдээжэ болонхой. Энэ нүхэрнай колхоз соогоо нэн түрүүн полиин «хатан» гүүлдэг шэмэ шүүһээр баян ургамал болохо кукуруза тарижа, һайн ургаса туйлаха гэһэн зорилго өөрынгөө урда табяа бэлэй.

Нёдондо Андрей Трофимович нүхэр С. М. Кузнецовтой хоюулан кукуруза ургуулха оньһожоруулагдаһан звено бүридүүлжэ, 200 гектар талмай даажа абаа һэн. Даажа абаһан газараа эрхимээр элдүүрилжэ, үтэгжүүлжэ шадаһанай, ургасаяа һайнаар харууһалһанай ашаар тус звеногойхид гектар бүриһөө 548 центнер ногоон набша намаа хуряажа абаһан байна бшуу.

Эрхим амжалта туйлаһанайнь түлөө РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет түрүү кукурузашад нүхэд А. Т. Балушкин, С. М. Кузнецов гэгшэдтэ «РСФСР-эй эрхим кукурузашан» гэһэн значок, мүн мүнгэн шан барюулагдаһан байна.

ҮХИБҮҮДЭЙ ТАҺАЛГА

Усть-Орда тосхондохи «Эрдэм» гэжэ кинотеатрта үхибүүдэй таһалга нээгдэбэ. Гэртээ бага үхибүүдээ харууһалуулха хүгүй айл хүдэлмэриингөө һүүлдэ кино харахаяа тус театрта багашуулаа абаад ерэдэг. Кинодо ороходоо үхибүүдээ тусхай таһалга соо орхидог. Тэдэнь түрэлхидэйнгөө кино хаража һууһан үедэ таһалга соо табигдаһан элдэб гоёхон наадануудаар наадажа сэнгэдэг юм.

Тэрэ таһалгада тосхоной комсомолшууд ээлжээгээр дежурладаг. Эндэ суглараһан үхибүүдые наадхуулдаг, хүүгэдэй һонирхомоор номуудые уншажа, үльгэр, онтохонуудые хөөрэжэ үгэдэг байна. Хэрбээ багашуулай нойрсо хүрэеэлнь, тэдэнэй унтаха оронууд бии.

Театрай дэргэдэхи үхибүүдэй таһалга хадаа тосхоной комсомолшуудай эдэбхи үүсхэлээр нээгдэһэн байна. Энэмнай олониитын ажабайдалда ашатай туһатай, магтамаар лэ хэрэг болоно бшуу.

С. Елаев,

«Усть-Ордын үнэн» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ХҮНДЭТЭЙГӨӨР УГТАБА

Хабарай тунгалаг нэгэ үдэшэ. Боохон тосхоной клубта нютагай хүн зон олоороо сугларба. Тэндэ хүнэй һууха, байха газаршье үгы гэмээр, зал соо бүри дүүрэн хүн. Эрхүүгэй областёор айлшалжа, ажалшадта зүжэг наада харуулжа, олониие баярлуулжа ябаһан Буряадай гүрэнэй драматическа театрай бүлэг артистнар манда ерээд байна ха юм.

Эдэ артистнар гурбан үзэгдэлтэй «Левониха түлэг соогоо» гэһэн энеэдэ зугаатай зүжэг табижа, тосхоноймнай ажалшадые ехэл баярлуулба. Үндэһэн буряад хэлэн дээрэ табигдаһан зүжэг хаража һууххада тон лэ аятай байгаа бшуу.

Артистнар Б. Вампилов, Д. Дондоков, Ю. Шангина, Д. Чимитова, Ж. Иванов, Ц. Пурбуев, Ц. Уладаева, С. Рабсалов болон бусад нүхэд бүгэдөөрэн лэ өөһэд өөһэдынгөө харюусалгата рольнуудые шадамар сэбэрээр, хүхюу зугаатайгаар гүйсэдхэһэн байна.

Наада харагшад шог зугаатай энэ зүжэг ехэ анхаралтайгаар хаража, садатараа энеэлдэжэ, һаналаа хананги гэр гэртээ баяртай бусаад һэн. Боохоной буряад зон Буряад оронһоо ерэһэн артистнуудаа мандаа ходол ерэжэ байгыт гэжэ уряа бшуу.

А. Убугунов,

багша, пенсионер.

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭ

Үнгэрһэн сүүдхэнүүд соо «Луна-4» гэжэ автоматическа станци газарһаа 216 мянган километр холо ошоод ябана. 183,6 мегагерцын частота дээрэ станцитай радио холбоон һайнаар байгуулагдана. «Луна-4» станциин замые бүри һайнаар тодолхын тулада тэрэнь хэдэн дахин хэмжэгдэһэн байха юм. Станциһаа абтаһан телеметрическэ мэдээнүүд бүхы аппаратурын һайнаар хүдэлдэг байһые гэршэлэн харуулна. Станци соохи давлени болон температура хараалагдаһан хэм хэмжээн соогоо.

Апрелиин 2-ой һүни станциин фотозураг буулган абтаа. Крым... станциин фо... абаа. Тэрэнь... харагдана.

«Луна-4» ...ска станциин... һоһоо ажаг... Тэрэнэй үрэ... мэдээсэгдэхэ...

ТАСС-ай БУРУУШААЛГ...

Советскэ Союз «Африкын бэеэ даанхай гүрэн бологшо Сомалида уһан доогуур ябадаг онгосонуудай, бусад сэрэгэй корабльнуудай бааза байгуулхые» оролдоно гэһэн хэбэртэй мэдээсэлые Англиин «Дейли экспресс» газетэ энэ оной апрелиин 1-дэ тараагаа.

Дурсагдаһан мэдээсэл эхинһээ абаад, һүүлдээ хүрэтэрөө шал худал гэжэ мэдүүлхые ТАСС түлөөлэгдэбэ. Африкада, Дүтын Дурна зүгтэ Англиин болон бусад империалис... гүрэнүүдэй ... болон сэрэгэй ... аашануудта ... олониитын ан... гые һамаар... энэ хуурмаг ... нуудынь тара...

Жэм дээрэ

Ангууша хүн гээшэ олзоборидо обтой. Тэрээн тухай хөөрэлдөөнэй болоходо, ээлүүдгүй энеэдэһэниинишье хүрэжэ болодог. Зугаалхадаа бага дэгэдшье «буудаад» абажа магад гэжэ ангуушад тухай урдань хөөрэлдэгшэ һэн. Агнуури гээшэ хүнүүдэй дура татадаг, хорхой хүргэдэг тон шуналтай ажал ха юм даа.

Михаил Данилович Земских тиимэ хөөрүү сайруу, һайрхуу ангуушан бэшэ, доро зүрхэтэй, болгоомжотой нарин ангуушан. Прибайкалиин коопзверпромхозойхидто бэрхэ ангуушан байһаараа тэрэ мэдээжэ болоһон хүн. Бага наһанһаа хойшо уула хада, ой тайга махаха дуратай байжа, агнууриин тодхол олоо.

1961—1962 оной намар агнууриин сезоной эхилхэлээр нүхэр Земских олзоборилгодо мордоо бэлэй. Гурбан һарын туршада үбдэг гулама саһан соогуур умбан зүргэ гаргаа. Тиигэжэ булганай байрлаһан газарта урьхаяа табин ябаа. Тэрэ хадаа эрхим рационализатор. Өөрөө шэнэ урьха ухаалан зохёожо, тэрээгээрээ булга барина.

Үнгэрэгшэ жэлдэ 30 булга барижа, 866 түхэригэй агнай арһа гүрэндөө тушааһаа һэн.

Агнууриин энэ сезоной эхилхэдэ нүхэр Земских тайгада баһал гаралдаа. Тиихэдээ ябаа, үзөөгүй газараараа ангуушалһан байна. Дүрбэн һарын туршада Байгалай урдахи гүн тайгые танидаг, мэдэдэг болоо.

Ангуушада... ган эхилээ һэн... хозой түб һ... тосхоной зон ... зотой ерэһэн ... гаргаа. Миха... колай Шанги... нин гэгшэд ... бууба гэлсэһэ... нэрнай рекор... дээн болобо. Т... Михаил ерэһэн... рэ тайгаһаа бу... га асараа.

Сахарово ... шадай суглаа... ангуушадай м... гаргалган бол... рилгаар эрхи... лаһан Земских... хозой ангууша... илажа, түрүү ... Тэрэ 1800 түх... арһа тушааба...

НАЦИОНАЛЬНА УРИЛДАА, БАРИЛДАА ХҮГЖӨӨХЭ

«Залуу үетэниие бага наһанһаань шамбай шииираг бэетэйгээр, гүнзэгы оюун мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ гээшэ гол зорилгонуудай нэгэн гэжэ партимнай тоолоно»,— гээд Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Программа дотор хэлэгдэнэ.

Ушар тиимэһээ спортын классическа һалбаринуудһаа гадна, национальна һорёонуудые гурмимшуулан хүгжөөжэ нэбтэрүүлхэ гээшэ ехэхэн удха шанартай хэрэг болоно. Тиигэбэл ажалшадые физкультура болон спортдо олоор хабаадуулха эрхэ нүхэсэл олгогдохо байна бшуу.

Али бүхы үндэһэ яһатанай спортын нэгэ зүйл болохо — бүхэ барилдаан хаа хаана ехэ дэлгэрэнги бшуу. Советскэ Союзай бүхы арадуудай тоодо буряад зоной өөрсэ гуримтай дүрэ буляалдаан хэр үгһаа улам хүгжөөгдэжэ байдаг.

Буряад барилдаанда шадал шандааһанай, оньһон аргын ехээр хэрэглэгдэдэг хада улад зон тэрэниие айхабтар сэгнэдэг гээшэ.

Республика дотор, мүн аймагуудаар жэл бүхэндэ үнгэргэгдэдэг найр нааданууд дээрэ һур харбалгаар, бүхэ барилдаагаар түрүү һуури эзэлхын түлөө ехэ ехэ мүрысөөнүүд боложо, хүн зониие һонирхуулдаг. 1957 онһоо хойшо республикын һургуулинуудай һурагшадай дунда спортын национальна зүйлнүүдээр ехэ мүрысөөнүүд үнгэргэгдэдэг болонхой. Түнхэн, Хори, Ярууна, Захааминда бүхэ барилдаан илангаяа дэлгэрһэн байна.

Баргажанһаа Максимов, Хориһоо һасаджапов, багшанарай институдһаа Геннадий, Виктор Ботляевтан, Түнхэнһөө Арабжаев, Цыденов, Иваахинов, Зэдэһээ Базаров мэтын бэрхэ бүхэнүүд урган гаранхай. Эрхим һайн барилдаашадта нэрэ зэргэ олгогдоно, хүн бүхэнэй хүндэ хүнгэниие илгабарилдаг гуримай ёһоор буряадай бүхэнүүдэй мэргэжэл шадабаринь дээшэлүүлэгдэнэ. Гэхэтэй хамта буряад бүхэ барилдаанда горитойхон дутуу дунданууд, алдууринууд бии гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Бүхэнүүднай дүрэ шадабаряа, оншо мэхэеэ, бар хүсэеэ дээшэлүүлжэ биранагүй, һургуули, һорёонууд саг сагтаа үнгэргэгдэнэгүй, бүхэ барилдаанай зарим дүрим, туримууд хуушаржа мүнөөнэй байдалтай таарахаяа болинхой. Бүхэ барилдаанай хуушан дүримөөр болоходоо, үбдэгөөрөө гү, али гарайнгаа үзүүрээр газарта хүрөөд абаһан хүниинь хаягдаһанда тоологдодог байгаа. Иимэ дүрим ехэ алдууритай гэжэ тодорхойлогдоо. Яахадааб гэхэдэ, шадал шандааһаараа, онол шадабаряараашье булюу байһан бүхэ ямар нэгэн оншо мэхэ гарган гэхэдээ, гэнэдэжэ үбдэгөөрөө газарта хүрэбэл диилдэһэндэ тоологдодог гээшэ һэн. Энэ мэтын гэнэһээ айжа зарим бүхэнүүд ехэ шалайгаар барилдадаг, уян нугархайтаар, бушуу солбоноор носолдохоёо тунхаридаг, нүгөөдэеэ хам шүүрэжэл абахые оролдодог байна.

«Вольно» барилдаан маяг түхэлөөрөө буряад барилдаанда дүтэрхы юм. Тиимэһээ буряад бүхэ барилдаанай ёһо туримыень зарим тэдыгээр һэлгэжэ, вольно барилдаанда бүришье дүтэрхы болгохо хэрэгтэй болоо һэн. Манай буряад барилдаандал адли вольно барилдаандашье сабшаха, хам орохо, хоёр доогуур абаха, ташаа, досоо, газаа дэгээнүүдые хэхэдэ болоно. Тэрэшэлэн азербайджанай «тюлеш», армянай «кох», татарай «кураш» гэжэ национальна барилдаанууд вольно барилдаанда дүтэрхы болгогдоһон байна. Сэбэр илалта, мүн баллтай илалта гэһэн хоёр ондоо дүнгүүдые тогтообол дээрэ ха гэжэ һанагдана.

Хэрбээ нүгөөдэеэ лаб хэбтүүлээ һаань, сэбэр илалта олгохо. Тэрэшэлэн хэн нэгэнэйнь гараараа газар һабардаа һаань гү, али үбдэгөөрөө газарта хүрөө һаань, нэгэ очкогоо алдаһанда тоолохо.

Физкультура болон спорт арадуудай соёл культурын нэгэ түхэл маягынь байһан тула даа, мүн лэ урагшаа дабшалсажа, бусад арадуудай туйлаһан һайн һайн зүйлнүүдээр баяжуулагдаха ёһотой.

Гэбэшье спортивна бүлгэм, эмхинүүдэй бэелүүлдэг спортивна хэмжээ-ябуулгануудай календарьна түсэб соо национальна спортын зүйлнүүдээр мүрысөө үнгэргэхые хараалагданагүй. Тиихэдэ профсоюзуудай һайн дуранай спортивна бүлгэмүүд спортын национальна зүйлнүүдые огто эрхилнэгүй, мүрысөөнүүд тон үсөөхэн үнгэргэгдэнэ. Тиимэһээ манай бүхэнүүд гансал өөрынгөө республика дотор мүрысөөд, бусад национальна республикануудай барилдаашадтай шадал шандааһаяа туршалсаха аргагүйдэнэ.

Теэд юу хэхэ ёһотойбибди? Нэн түрүүн бүхэ барилдаанай дүрим хубилгахын хажуугаар национальна барилдаагаар манай бүхэнүүдэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Буряад барилдаагаар илангаяа мастерай нэрэ зэргэнүүдые олгохо эрилтые шангадхаха, гурим дүримыень нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэй болоод байна. Тиихэдээ буряад барилдаагаар мастерта зүүлгэхэ тусхай энгэрэй тэмдэгүүдые, чемпиондо зүүлгэхэ лентэ, илагшадта барюулагдаха үнэтэ бэлэгүүдые һанамжалан тогтообол һайн байгаа.

Буряад барилдаанай секцинүүдтэ үнгэргэгдэхэ занятиин түсэб лаблан зохёохо, нютагуудтахи тренернүүдтэ туһаламжа болохо һуралсалай дэбтэр, плакадуудые олоор хэблэн гаргуулха хэрэгтэй. Аймагуудаар, спортивна залнуудтай дунда һургуулинуудта буряад барилдаанай секцинүүдые байгуулжа, методическа центрнүүд болгохо шухала. Зарим аймагуудаар тусхай спортивна һургуулинуудые нээжэ, буряад бүхэ барилдаа дэлгэрүүлхэдэ боломоор.

Һайн дуранай спортивна бүлгэмүүд, студентнэрэй коллективүүд буряад бүхэ барилдаагаар янза бүриин мүрысөөнүүдые жэлэйнгээ календарьна түсэбүүд дотор хараалха ёһотой.

Буряад бүхэ барилдаае саашадань хүгжөөхэ зуураа, өөрынгөө бүхэнүүдые вольно барилдаанда һайнаар һургаа һаа, хожомоо эрхим бэрхэ спортсменүүдые орон доторой ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадалсуулжа шадахалди. Тиигэбэл манай республикаһаашье РСФСР-эй гү, али ороной чемпионууд урган гараха аалам.

Урдань һур харбаан бүхэ барилдаанһаа, мори урилдаанһаа дутуугүй һонин наадан байһан юм. Хори, Ярууна, Хяагта, Түнхэн, Захааминай аймагуудта найр нааданай болоходо үбгэн залуугүй һур харбалгаар мүрысэдэг бэлэй.

Гэхэтэй хамта, һур харбалгаар республиканска мүрысөөндэ хабаадагшаднай һүүлэй үедэ аргагүй үсөөржэ байна.

Жэшээнь, нёдондо үнгэргэгдэһэн республиканска мүрысөөндэ оройдоол арбан дүрбэн һуршад байлсаа. Ивалгаһаа республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ оло дахин хүртэһэн Дондок Мункоев, Цыремпил Лубсанов, Батомунко Доржиев (Сэлэнгэ, Баргажан болон Зэдэһээ) гэгшэд лэ байгаа. Иимэ байдалда һуршадай спортивно-техническэ онол шадабариие дээшэлүүлхын аргагүй ха юм.

Һур харбалгаар манайхид урданьшье Агын һуршадта булигдадаг һэн, мүнөөшье булигдадаг зандаа.

Спортын энэ зүйл бусад зүйлэй спортын дунда түрүү һуурида табигдаха ёһотой. Тиимэһээ тэрэниие зохихо хэмжээндэ хүгжүүлэн табиха аргатай гүбди гэһэн асуудал гарана. Арга нүхэсэл манайда бии гэжэ онсолон тэмдэглэмээр.

Түбхын түрүүндэ эдиршүүдые, залуу хүбүүдые һуршадай мүрысөөндэ олоор хабаадуулхые оролдохо шухала. Улаан-Үдын багшанарай институтда, училищида болоод нэгэдэхи интернат һургуулида тусхай спортивна һургуулинуудые эмхидхэхэ гү, үгышье һаа, хүүгэдэй болон эдиршүүдэй спортивна һургуулинуудта һур харбалгаар тусхай таһагуудые эмхидхэхэ хэрэгтэй гэжэ һанагдана. Тиихэдэ спортивна бүлгэмүүдтэ болоод бусад томо томо коллективүүдтэ һуршадай секцинүүдые байгуулбал һайн байгаа. Иимэ һуралсал эмхидхээ һаа, эдиршүүд, залуушуул тусхай дээдэ болон дунда һургуулинуудые дүүргэһэнэй диплом абахатай хамта ниитын инструкторай үнэмшэлгэтэй болохо байгаал. Тиимэһээ спортивна бүлгэмүүдэй болон эмхинүүдэй Союзай республиканска Совет, республикын Гэгээрэлэй министерство номо, һуршануудые дархалха талаар тусгаар конкурс соносхохо, энэ конкурсдо илаһан коллективүүдтэ таба-долоо хүрэтэр, мүн һурагшадта барюулха хорин гурбаһаа хорин табан шан хүрэтэр шагналнуудые тогтоохо ёһотой тэжэ һанагдана. Тэрэшэлэн Гэгээрэлэй министерство һур харбалгаар аймаг, республика дотороо түрүү һуури эзэлхын түлөө һуршадай мүрысөөнүүдые үнгэргэжэ байха болоно.

ВЛКСМ-эй обком спортын энэ зүйлые хүгжөөн дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табяад, эдир залуушуулай дунда дамжуулгын шан тогтоожо, республикын коллективүүдээр, мүн аймагуудаар заочно мүрысөө эмхидхэдэг болоо һаань, ехэл туһатай байха һэн.

Буряадай гуримаар һур харбаа хүгжөөхын хажуугаар, уласхоорондын дүримөөр гэхэ гү, али спортивна номо, һуршануудаар сагаалса харбалгые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй ха.

Мүн манай республикада мори урилдаан илангаяа хүгжэнги зүйл байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай урда тээ колхоз болон аймагуудаар республикын найр нааданууд дээрэ жороо хатарша, гүйгөөшэ моридые ехээр урилдуулдаг заншал бии юм һэн. Тиихэдээ дамжуулгын болоод тусгаар шагналнууд тогтоогдодог байгаа.

Мүнөө болоходо колхоз, совхозуудаар, аймагуудаар хатарша гүйгөөшэ моридые урилдуулжа байхань харагдахаяа болишоо.

Мүнөө мори унаа багаар хэрэглэгдэдэг болобошье хүнгэн хэрэгтэ гү, ашаа зөөбэридэ һайн һайн морид хэрэгтэйл ха юм даа. Юрэдөө мори унаан саашадаашье хэрэгһээ гараха гэжэ байхагүй.

Эдэ бүхы хэмжээ-ябуулганууд спортын национальна зүйлнүүдые саашадань үргэнөөр хүгжүүлхэдэ ашатай һайн нүлөө үзүүлхэнь лабтай.

Б. Санданов,

Буряадай спортивна прессын бюрогой түрүүлэгшэ.

ХИЛЫН СААНАҺ...

СОВЕТ НАУКЫН ШЭНЭ ГАБЬЯА

ҺАРА ТЭЭШЭ СОВЕТСКЭ ЗАМБУУЛИНАЙ РАКЕТЫН ТАБИГД... ТУХАЙ ГАДААДЫН ОРОНУУДТА ИИГЭЖЭ БЭШЭНЭ

Совет наука, техникын толотомо шэнэ туйлалтанууд! Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ талаар үшөө нэгэ шухала алхам хэгдэбэ!— гэжэ Һара тээшэ замбуулинай ракетын Советскэ Союзда табигдаһые бүхы оронуудай олониитэ тоолоно. «Луна-4» тухай гадаадын оронуудай хэблэл болон радио гол түлэб бэшэдэг, дамжуулдаг болонхой.

ВАРШАВА. Совет ракетын табигдаһан тухай мэдээсэлые Польшын газетэнүүд томо гаршагуудтайгаар толилно. «Луна-4» гэжэ советскэ автоматическа станци Һара тээшэ шуумайн дабшажа ябана» гээд «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ.

СОФИ. «Совет хүнүүд замбуулинай дайдые саашадань илалта түгэсөөр добтолжо байна», «Совет ракетэ Һара тээшэ ниидэжэ ябана» гэһэн гаршагуудтайгаар совет ракетын табигдаһан тухай мэдээсэлые Болгариин газетэнүүд толилоо.

ТАСС-ай мэдээсэл хэдэхэн мүрһөө бүридэнэ, гэбэшье, энэ хадаа КПСС-эй хүтэлбэреэр коммунизм тээшэ зам табижа ябаһан агууехэ Эхэ ороноо хэтын хэтэдэ алдаршуулан, замбуулинай дайдые саашадань илалта түгэлдэрөөр добтолжо байһан совет хүнүүдэй габьяа тухай поэмэ болоно гээд «Труд» газетэ бэшэнэ.

ПРАГА. Замбуулинай шэнэ ракетын Советскэ Союзда табигдаһаниинь научна ажабайдалдахи элитэ ехэ ушар болоно гээд Чехословакиин хэблэл тоолоно. «Баяр баясхалан түрүүлмээр шэнэ туршалга хэжэ, совет эрдэмтэд Һарые шэнжэлхэ шэнэ шатые эхилбэ» гээд «Млада фронта» гэжэ газетэ бэшэнэ.

УЛААН-БААТАР. «Луна-4» гэжэ советскэ шэнэ автоматическа станциие табилга Монголдо совет наука болон техникын түлөө омогорхол түрүүлээ. Энэ ушарые замбуулинай дайда шэнжэлхэ талаар совет арадай бүри ехэ амжалта туйлаха ябадалай эхин болоно гэжэ республика дотор тоолоно.

ЛОНДОН. Һара тээшэ советскэ замбуу... табигдаһые һ... ниидэхэ ээлжэ... но гэжэ Брита... жуулгын ко... Би-Си) шэнж...

СТОКГОЛЬ... най дайдые ш... талаар Совет... элитэ ехэ ам... гэжэ Советск... онгосын табиг... рилһан шведск... научно-техниче... шэд тэмдэглэ... һайн ракетнэ ... һанаа ородууд... үнэмшэстэйгөө... руулаа гээд «С... дет» газетын н... шэ мэдүүлнэ.

Дээрмэшэн ёһоной добтолгонуудта эсэргүү хэмжээнүүдые абаха

КУБЫН ПРАВИТЕЛЬСТВЫН НОТО

ГАВАНА, апрелиин 3. (ТАСС). Чехословакиин Социалис Республикаһаа Вашингтондо байдаг посольство США-да Кубын аша туһые харалсадаг юм. Кубын революционно правительство энэ посольствоор дамжуулан США-гай гүрэнэй департаментда ното эльгээгээ. Энэнь США-гай правительствын энэ оной мартын 30-най нотодо харюу болоно. Америкын ашаанай судные Кубын самолёдууд буудаа гэжэ США-гай правительство тус ното соогоо буруушаалга мэдүүлһэн юм.

Кубын ното соо иигэжэ заагдана. Кубын эрье шадар дээрмэшэн ёһоной добтолго хэлгэдэ хабаадаа гэжэ һэжэглэгдэһэн ондоо судные намналгын үедэ эндүү боложо, Америкын судна буудагдаа.

«Дээрмэшэдэй судануудай манай орондо дахяад добтолоо һаань, иимэрхүү ушарай тохёолдожо болохо байһан тухай һанаагаа зободогоо Кубын правительство нэгэтэ бэшэ сэхэ рууһь мэдүүлдэг байгаа. Ээрхэг түримхэйшүүлэй гэмтэ ябуулгаяа хэдэг зоно соогуур олон ороной суднанууд ябадаг замай гарадагые хараада абаад байгаа һаа, иигэжэ һанаагаа зобохоор байһые Холбоото Штадуудай правительство арсажа шадахагүй» гээд ното соо хэлэгдэнэ.

«Кубын эрьеһээ холуурхи уласхоорондын уһанууд соогуур Холбоото Штадуудай гү, али ондоо ямаршье ороной суднанууд болон морягуудай тамаралгада һаад ушаруулахые Кубын правительство хүсэнэгүй. Зүгөөр, болоһон ушарые шанална, иимэ ушарнуудай саашадаа болохогүйн тулада али бүхы хэмжээ абаха байна. Гэбэшье манай хэршье оролдолго гаргаа һаа, иимэ аюултай ушарнууд мүнөө үедэ хэгдэжэ байһан гэмтэ ябуулгануудай болюулагдаад байхада эсэслэн зайсуулагдаха» гээд ното соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Хэрбээ уласхоорондын ёһо гурим сахидаггүй, бүхы оронуудай аша туһые дайрадаг ябуулгануудые Холбоото Штадуудай үнэхөөрөө буруушаадаг байгаа гээшэ һаань, энэ зорилгоор абтаһан хэмжээнүүдые хоёр ороной хоорондохи харилсаанай шахардуу болоһые заһаруулха хэрэгтэ туһа нэмэри болоно гэжэ Кубын правительство һаналаа ханангяар угтаха гээд Кубын правительство тэмдэглэнэ.

Советскэ Союзай туһаламжаар Цейлондо металлургическа завод баригдажа байнхай. СССР-һээ нилээд олон барилгын техникэ болон түхеэрэлгэ асарагдаһан байна. Цейлоной хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдтэй хамта совет инженер, техникүүд барилга дээрэ хүдэлнэ. Цейлоной металлургнууд СССР-эй предприятинуудта һуралсал гаража байдаг. Бүхы хүдэлмэринь графигһаа уртижа ябана. Зураг дээрэ: барилгын талмай дээрэхи советскэ техникэ.

ТАСС-ай фотохронико

ЛЮ ШАО-... болон Бир... бо...

ПЕКИН, ... (ТАСС). Хита... публикын ... Шао-ци Инд... дент Сукарны ... волюционно ... лэгшэ Не ... Индонезиин Ре... лон Бирманск... ёһоор аянша...

Великобрита... гэшүүдэй то...

ЛОНДОН, ... (ТАСС). ... коммунис па... тоо олон ... Имагтал һүүл... рэй турша со... партиин зэрг... һан мэдүүлгэ... бариһан байх...

Редакт... **М. Н...**

Д. М. М...эжы, АЖИТ ... ЖАМБАЛОВ... һан тухай ту... нил нүхэдтөө ... мэдээсэнэ.

Манай адрес, телеф...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ле... ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. р... ответ. секретаря — 27-37, отделов: партийной ж... — 24-74, сельского хозяйства — 47-59, советс... и культуры, литературы и искусства — 34-05, ... транспорта, информации — 35-14, писем и раб... отдел переводов и корректорская — 35-95, бу... Для междугородных переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министе... Бурятской АССР.

Н000392.

БУРЯАД ҮНЭН

...-дэхи жэл

1963 оной апрелиин 5.